

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

TERRORISMI UHKAMALLINA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN - YHDYSVALTOJEN JA EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIOIDEN VERTAILU

Tutkielma

Kapteeni
Jani Reijonen

Esiupseerikurssi 65
Maasotalinja

Huhtikuu 2013

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 65	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Jani Reijonen	
Tutkielman nimi TERRORISMI UHKAMALLINA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN – YHDYSVALTOJEN JA EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIOIDEN VERTAILU	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto
Aika Huhtikuu 2013	Tekstisivuja 45 Liitesivuja 11

TIIVISTELMÄ

1990-luvun alussa Neuvostoliitto hajosi ja kylmä sota päättyi. Länsimaissa alkoi prosessi, jossa käsitykset uhkamalleista ja -kuvista uudistuivat. Uhkamallit, joissa painopiste oli suurten massa-armeijoiden hyökkäykset ja niiden torjunta, alkoivat vaikuttaa vanhentuneilta. Perinteisen sodan uhan rinnalle nousi uusia, globaaleja uhkia, kuten ympäristökatastrofit, joukkotuhoaseiden leviäminen sekä terrorismi.

Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla valtion (Yhdysvallat) ja turvallisuusyhteisön (EU) strategisia asiakirjoja keskenään. Vertailun perusteella on tarkoitus löytää kahden erilaisen kansainvälisen toimijan reagointi strategisella tasolla terrorismin aiheuttamaa uhkaa vastaan. Tutkimusasetelman aineiston ajallisena näkökulmana käytetään kylmän sodan päättymisestä vuoden 2012 loppuun asti ulottuvaa jännettä.

Tutkimuksessa vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten terrorismin uhkamalli on muuttunut Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuusstrategisissa asiakirjoissa turvallistamisteorian mukaan tarkasteltuna kylmän sodan päättymisen jälkeen?
- Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategioiden merkittävimmät samankaltaisuudet ja erot verrattaessa terrorismia uhkamallina?
- Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategiset painopisteet terrorismin vastaisessa toiminnassa?

Tutkimuksessa perehdytään Yhdysvaltojen sekä Euroopan unionin turvallisuuspoliittisiin asiakirjoihin. Keskeisimpinä lähteinä käytetään strategisia asiakirjoja, jotka määrittävät Yhdysvaltojen ja EU:n toimintalinjat kansallisessa sekä kansainvälisessä turvallisuusympäristössä. Muina lähteinä käytetään terrorismia käsitteleviä teoreettisia julkaisuja, tieteellistä kirjallisuutta ja lehtiartikkeleita.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että terrorismi uhkamallina on militarisoitu Yhdysvalloissa ja EU:ssa. Vuoden 2001 syyskuun 11. tapahtumat voidaan katsoa olleen pääsyynä siihen miksi terrorismin uhkaan on reagoitu niin voimakkaasti. Suurimmat eroavaisuudet Yhdysvaltojen ja EU:n välillä ovat olleet niiden omaksumissa terrorismin vastaisissa toimintamalleissa. Yhdysvallat on painottanut sotilaallisen voiman käyttöä, kun EU on vuorostaan painottanut kansainvälisen yhteistoiminnan merkitystä. Terrorismi on aiheuttanut merkittäviä muutoksia niin Yhdysvaltojen kuin EU:n turvallisuuspolitiikkaan. Terrorismin voidaan katsoa olevan yksi tärkeimmistä syistä siihen, että Euroopan unionista on kehittynyt nopeassa tahdissa merkittävä vaikuttaja kansainvälisessä turvallisuuspolitiikassa.

AVAINSANAT

Terrorismi, uhkamalli, turvallisuuspolitiikka, turvallisuusstrategia, Yhdysvallat, EU.

TERRORISMI UHKAMALLINA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN - YHDYSVALTOJEN JA EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIOIDEN VERTAILU

1	JOHDANTO.....	1
1.1	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	1
1.2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TUTKIMUSAINEISTO, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN RAKENNE ...	2
1.3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUSMENETELMÄ.....	4
1.4	TUTKIMUKSEN RAJAUKSET, KESKEISET KÄSITTEET JA VIITEKEHYS	7
2	TERRORISMI.....	10
2.1	TERRORISMIN MUUTOS KYLMÄN SODAN JÄLKEEN	13
3	TERRORISMIN VAIKUTUS YHDYSVALTOJEN TURVALLISUUSSTRATEGIAAN KYLMÄN SODAN JÄLKEEN	16
3.1	KANSALLINEN TURVALLISUUSSTRATEGIA	17
3.2	KANSALLINEN TERRORISMINVASTAINEN STRATEGIA	23
3.3	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
4	TERRORISMIN VAIKUTUS EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIAAN KYLMÄN SODAN JÄLKEEN	31
4.1	EUROOPAN UNIONIN PERUSSOPIMUKSET.....	32
4.2	EUROOPAN UNIONIN SISÄ- JA OIKEUSTOIMINNAN OHJELMAT	33
4.3	EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIA.....	35
4.4	EUROOPAN UNIONIN TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINNAN STRATEGIAT	37
4.5	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
5	POHDINTA.....	41
5.1	YHDYSVALTAIN JA EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIOIDEN VERTAILU	41
5.2	TUTKIMUKSEN YHTEENVETO	43

LÄHTEET

LIITTEET

KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO

TAULUKKO 1. TURVALLISUUSSEKTORIAJATTELU KÖÖPENHAMINAN KOULUKUNNAN MUKAAN.....	6
TAULUKKO 2. TURVALLISTAMINEN KÖÖPENHAMINAN KOULUKUNTAA JA RAITASALOA JA SIPIILÄÄ MUKAILLEN.....	7
KUVA 1. TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS.....	9
KUVA 2. UHKAKUVAN MUUTOS ULKOISESTA UHASTA KOTIKUTOISEEN TERRORISMIIN	14
KUVA 3. TERRORISMIN JA TERRORISTIJÄRJESTÖJEN PERUSRAKENNE.	24

TERRORISMI UHKAMALLINA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN - YHDYSVALTOJEN JA EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIOIDEN VERTAILU

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Terrorismi ilmiönä on varsin vanha. Ensimmäiset historialliset maininnat terroristeista ajoittuu lähes kahdentuhannen vuoden taakse, jolloin Rooman valtakunnan mahtia vastustaneet juutalaiset selootit harjoittivat terroria roomalaisia vastaan.¹ Modernin terrorismin juurien katsotaan olevan Ranskan vallankumouksessa, jolloin jakobiinit pyrkivät saavuttamaan ja säilyttämään ehdottoman poliittisen vallan.²

Euroopassa terrorismi ilmiönä on tunnettu pitkään. Ranskan vallankumouksen jälkeen Euroopassa koitti anarkistien aika, ensimmäinen ja toinen maailmansota sekä kylmän sodan aikainen terrorismi, jolloin Saksan Baader- Meinhof- ryhmittymän toiminta, Irlannin tasavaltalaisarmeijan IRA:n ja baskien ETA- järjestön terrori-iskut tulivat eurooppalaisille tutuiksi. Kylmän sodan aikana kansainvälinen terrorismi saavutti Euroopan. Kansainvälisestä terrorismista esimerkkejä ovat palestiinalaisten terroristien tekemä israelilaisten urheilijoiden kaappaus Münchenin olympialaisissa 1972 ja öljyntuottajamaiden järjestön kokouksen kaappaus Wienissä 1975.³ Eurooppa ei ympäristönä ole kuitenkaan ainutlaatuinen Yhdysvaltoihin verrattuna. Yhdysvalloilla on ollut oma terrorismin historiansa, johon ovat kuuluneet poliittiset murhat sekä Ku Klux Klanin toiminta.⁴

---

¹ Puistola ja Herrala 2006, s.13

² Sama, s.17

³ Laitinen ja Lumio 2009, s.29

⁴ Sama, s.30

1990-luvun alussa Neuvostoliitto hajosi ja kylmä sota päättyi. Länsimaissa alkoi prosessi, jossa käsitykset uhkamalleista ja -kuvista uudistuivat. Uhkamallit, joissa painopiste oli suurten massa-armeijoiden hyökkäykset ja niiden torjunta, alkoivat vaikuttaa vanhentuneilta. Kylmän sodan jälkeen toteutuneiden sotien ja konfliktien, kuten ensimmäisen Persianlahden sodan ja entisen Jugoslavian alueella käytyjen sotien myötä, uhkamallit muuttuivat sotien osalta. Sotilaallisiksi uhkamalleiksi muodostuivat alueelliset ja niitä pienemmät sodat. Perinteisen sodan uhan rinnalle nousi uusia, globaaleja uhkia, kuten ympäristökatastrofit, joukkotuhoaseiden leviäminen sekä terrorismi.

Vaikka terrorismia on ollut olemassa erilaisissa muodoissa jo pitkän aikaa, niin sen muodostama uhka on koettu enemmänkin valtioiden sisäisiksi yhteiskunnallisiksi ongelmiksi kuin merkittäväksi globaaliksi uhkaksi. Mikä sitten muutti kaiken? Miksi terrorismin muodostama uhka on noussut niin keskeiseen osaan kansainvälisessä turvallisuusajattelussa? Vastaus lieenee yksiselitteinen, 11.9.2001 Yhdysvaltoja vastaan suoritettut terroristi-iskut. Iskujen seurauksena Nato otti ensimmäistä kertaa käyttöön perussopimuksensa viidennen artiklan, jonka mukaan aseellinen hyökkäys katsotaan hyökkäykseksi kaikkia jäsenvaltioita vastaan ja jäsenmaat auttavat toisiaan tarvittaessa aseellisin voimin. Yhdysvaltojen presidentti George W. Bush piti 20.9.2001 puheen, jossa hän ilmoitti Yhdysvaltojen aloittavan sodan terrorismia vastaan. 7.10.2001 Yhdysvaltojen johtama liittouma aloitti sotatoimet Talibanien johtamaa Afganistania vastaan, jonka katsottiin suojelevan iskuista vastuussa olevan al-Qaedaan johtohenkilöstöä. Taistelutoimet Afganistanissa jatkuivat vuoden 2012 lopussa edelleenkin.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusaineisto, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkimuksessa perehdytään Yhdysvaltojen sekä EU:n turvallisuuspoliittisiin asiakirjoihin. Keskeisimpinä lähteinä käytetään strategisia asiakirjoja, jotka määrittävät Yhdysvaltojen ja EU:n toimintalinjat kansallisessa sekä kansainvälisessä turvallisuusympäristössä. Primäärilähteinä käytetään Yhdysvaltojen osalta kansallisia turvallisuusstrategia-asiakirjoja (National Security Strategy, NSS) ja kansallisia terrorisminvastaisia strategia-asiakirjoja (National Strategy for Combating Terrorism, NSCT). EU:n osalta tarkastellaan perussopimuksia, sisäisen turvallisuuden- ja oikeustoiminnan ohjelmia, turvallisuusstrategioita ja siihen liittyviä raportteja sekä terrorismin vastaista toimintaa määrittäviä strategisia asiakirjoja. Primääriaineiston lisäksi aineistona käytetään terrorismista laadittuja teoreettisia julkaisuja ja tutkimuskirjallisuutta.

Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla valtion (Yhdysvallat) ja turvallisuusyhteisön (EU) strategisia asiakirjoja keskenään. Tavoitteena on löytää asiakirjojen samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Vertailun tavoitteena on muodostaa kuva kahden erilaisen kansainvälisen toimijan reagoimisesta terrorismin aiheuttamaa uhkaa vastaan strategisella tasolla. Tutkimusasetelman aineiston ajallisena jaksena käytetään kylmän sodan päättymisestä tähän päivään ulottuvaa aikaa.

Tutkimuksessa vastataan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

1. Miten terrorismin uhkamalli on muuttunut Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuusstrategisissä asiakirjoissa turvallistamisteorian mukaan tarkasteltuna kylmän sodan päättymisen jälkeen?

Tutkimuksessa vastataan lisäksi, varsinaista tutkimuskysymystä tukeviin alakysymyksiin:

1. Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategioiden merkittävimmät samankaltaisuudet ja erot verrattaessa terrorismia uhkamallina?
2. Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategiset painopisteet terrorismin vastaisessa toiminnassa?

Tutkimuksen lähtökohtaisena olettamuksena on, että terrorismi turvallistettiin kylmän sodan jälkeen uhaksi jotta toiminta sitä vastaan voitiin toteuttaa poiketen normaaleista poliittisista menetelmistä. Voidaan olettaa, että Yhdysvaltojen ja EU:n strateginen toiminta eroaa turvallistamisen tason suhteen radikaalisti. Varsinkin Yhdysvaltojen toiminta 11.9.2001 tehtyjen terroristi-iskujen jälkeen osoittaa, että terrorismin muodostama uhka militarisoitiin. Terrorismin militarisointi on antanut Yhdysvalloille yksipuolisen luvan käyttää laajamittaista sotilaallista voimaa minkä tahansa maailman itsenäisen valtion alueella. EU:n turvallisuuspolitiikassa terrorismia ei ole nostettu näin korkeat toimintavalmiudet mahdollistavaksi uhkaksi vaan terrorismi on pikemminkin koettu uhkaksi, jota vastaan toimitaan oikeustoiminnan ja poliisiyhteistyön kautta. Viimeaikaisen kehityksen perusteella voidaan olettaa, että terrorismin uhka itsenäisenä tekijänä ei enää ole niin merkittävä kuin mitä se koettiin heti 11.9.2001 jälkeen.

Tutkimus muodostuu viidestä luvusta. Tutkimuksen ensimmäinen luku on johdanto, jossa esitellään tutkimusasetelma, tutkimusaineisto, tutkimuskysymykset sekä rajaukset. Luvussa esitellään myös metodologinen perusta ja kuvataan tutkimukseen liittyvän Kööpenhaminan koulukunnan laatima turvallistamisteoria. Tutkimuksen toisessa luvussa kuvataan terrorismin yleiset määritteet sekä terrorismin muuttuminen kylmän sodan jälkeen. Kolmannessa luvussa tarkastellaan Yhdysvaltojen turvallisuusstrategisia asiakirjoja ja pyritään muodostamaan kuva,

miten terrorismi on muuttunut yhteiskunnallisesta ongelmasta turvallistetuksi ja militarisoituksi uhkaksi. Neljännessä luvussa tarkastellaan EU:n turvallisuuspoliittisia ja turvallisuusstrategisia asiakirjoja ja pyritään muodostamaan kuva terrorismin muutoksesta yhteiskunnallisesta ongelmasta turvallistetuksi ja militarisoituksi uhaksi. Tutkimuksen viidennessä luvussa vertaillaan strategisia painopisteitä ja tehdään yhteenveto. Viidennen luvun painopiste on samankaltaisuuksien sekä erojen löytäminen strategisten asiakirjojen sisältöjen perusteella.

1.3 Teoreettiset lähtökohdat ja tutkimusmenetelmä

Kansainvälisten suhteiden tutkimusaloissa turvallisuuden tutkimuksen voidaan varsinaisesti alkaneen kehittyä toisen maailman sodan jälkeen. Erityisesti kylmän sodan jälkeinen aika toi esiin tarpeet määritellä turvallisuus uudella tavalla kansainvälisissä suhteissa. Perinteinen ajattelutapa, jossa keskityttiin lähes pelkästään sotilaallisiin uhkiin, muuttui riittämättömäksi. Esille nousivat 1990-luvulla uudet globaalit ilmiöt kuten ympäristö-, talous- ja sosiaalikeskitykset ja terrorismi. Niiden aiheuttamia uhkia ei pystytty enää käsittelemään perinteisen realismin mukaisessa turvallisuusteorian viitekehyksessä, jossa valtio on keskeisin turvallisuustoimija ja painopiste sotilaallisissa uhkamalleissa.⁵

Uudet turvallisuuskeskusteluun nousseet uhat ovat keskenään erilaisia, mutta omaavat kuitenkin yhtenäisiä piirteitä. Suurin osa niistä on ei-valtiokeskeisiä uhkia. Ne muodostuvat elementeistä jotka ovat luonteeltaan valtion sisäisiä tai valtioiden välisiä, niillä ei ole välttämättä erityistä maantieteellistä paikkaa ja ne ovat hajanaisia ja moniulotteisia. Tämän seurauksena nämä uudet uhkat eivät sopeudu helposti valtiokeskeisiin teorioihin ja analyyseihin.

Uusia uhkia ei voida hallita vain perinteisin turvallisuuspoliittisin keinoin. Puolustus- ja sotilasorganisaatioilla voi olla omat roolinsa erityisesti väkivaltaisten konfliktien ratkaisemisessa, mutta uusien uhkien tehokas hallinta vaatii myös joukon ei-sotilaallisia lähestymistapoja.⁶ Muuttuneiden turvallisuuskäsitysten sekä laajentuneiden uhkamallien johdosta turvallisuuden ja turvallisuuspolitiikan tutkimukseen on noussut uusia teorioita, jotka pyrkivät tarkastelemaan turvallisuutta perinteisiä malleja huomattavasti laajemmasta näkökulmasta.

Kansainvälisissä suhteissa turvallisuuskeskustelun laajentamiselle perustan loi tanskalainen Barry Buzan teoksellaan ”People, States and Fear (1983)”. Buzan esitti teorian uudistamaan ja

---

⁵ Laitinen 1999, s. 102

⁶ Terry, Croft, James ja Morgan 1999, s.166

laajentamaan turvallisuuden problematiikkaa. Tämä näkökulma tunnetaan kansainvälisten politiikan tutkimuksessa Kööpenhaminan koulukunnan teoriana. Perinteisen realismin teoriaan verrattuna Kööpenhaminan koulukunnan edustajat ovat pyrkineet laajentamaan ja uudistamaan turvallisuuden käsitettä. Punaisena lankana koulukunnan laajentuneessa ajattelutavassa on kuitenkin säilynyt valtiokeskeinen turvallisuusajattelu.⁷

Kööpenhaminan koulukunnan lähtökohtana on ollut pyrkimys turvallisuusagendan laajentamiseen kahdesta pääsyystä. Ensimmäisenä tavoitteena on selkiyttää turvallisuuden käsittelysiten, että turvallisuuden merkitys ei katoa liian suuren yleistämisen takia. Koulukunta on muodostanut niin sanotun sektoriajattelun, jossa keskitytään viiden eri sektorin tarkasteluun turvallisuuden näkökulmasta. Sektorit ovat sotilaallinen, poliittinen, taloudellinen, ympäristöllinen ja yhteisöllinen sektori. Sektoriajattelun tavoitteena on ymmärtää turvallisuus erityisenä politiikkana, jota voidaan soveltaa eri kokonaisuuksiin.⁸

Kokonaisajattelun selkiyttämisen lisäksi koulukunta näkee tärkeäksi luokitella, mikä on turvallisuusasia ja selittää, kuinka asiat turvallistetaan ja miten eri turvallisuustyyppien dynamiikat sijoitetaan eri tasoille alueista globaaliin.⁹ Buzanin määritelmän mukaan turvallisuuden analysoimisessa on loppujen lopuksi kyse siitä, miten uhkista päästään eroon ja miten varmistetaan valtioiden olemassa olo huomioiden yksilöiden ja globaaliturvallisuus.¹⁰ Hän määritteli kolme viitetasoa tai viitekohtaa, joihin yllä mainittujen sektoreiden turvallisuusvaikutukset ulottuvat. Näitä tasoja ovat yksilö, valtiot sekä yhteisöt. Hänen mukaan turvallisuudessa on pääasiassa kyse ihmisyyhteisöjen kohtalosta ja toissijaisesti yksittäisten ihmisten henkilökohtaisesta turvallisuudesta.¹¹ Seuraavassa taulukossa on havainnollistettu Kööpenhaminan koulukunnan turvallisuussektoriajattelu.

---

⁷ Laitinen 1999, s.141

⁸ Sama

⁹ Sama

¹⁰ Buzan 1991, s.19

¹¹ Sama

Turvallisuuden sektori	Turvallisuuden viittauskohdat	Turvallistajat
Sotilaallinen	Ensisijaisesti valtiot, myös kv- järjestöt, EU yms.	Ensisijaisesti valtioiden ylimmän johdon edustajat
Poliittinen	Valtiot, poliittiset yhteisöt, EU, organisoituneet ryhmät	Valtioiden hallitukset, EU:n päämiehet, org. ryhmien johtajat
Taloudellinen	Valtiot, kansallinen talous, myös erilaiset ryhmät kv- taloudessa, yritykset järjestöt, yms	Valtiot, yritykset, ammattiliitot ja -järjestöt
Ympäristöllinen	Ympäristö	Valtiot, globaalit ympäristöliikkeet
Yhteisöllinen	Valtiot, kansat, heimot yms. vahvan oman identiteetin omaavat ryhmät	Valtiot ja ryhmät

Taulukko 1. Turvallisuussektoriajattelu Kööpenhaminan koulukunnan mukaan¹²

Kööpenhaminan koulukunnan luomista käsitteistä keskeisin on turvallistaminen (engl. securitization). Sillä tarkoitetaan asian esittämistä olemassa olevana uhkana, joka vaatii hätätoimenpiteitä ja normaalin poliittisen toiminnan ulkopuolisten toimien oikeutusta. Olosuhteista riippuen mikä tahansa asia voidaan turvallistaa. Sellaisten asioiden osalta, jotka ovat liikkuneet pois ei-poliittisesta kategoriasta, voidaan kysyä, ovatko ne ainoastaan politisoitu vai ovatko ne myös turvallistettu. Turvallistaminen voidaan nähdä näin ollen politisoinnin äärimmäisenä muotona.¹³ Koulukunnan mukaan turvallistajia ovat ne tahot, jotka julistavat jonkin viittauskohdista olevan uhattuna. Vaikuttava toimija on taas tekijä, joka vaikuttaa merkittävästi turvallisuuden sektoriin olematta viitekohta tai turvallistaja. Terrorismin voidaan katsoa olevan tällainen toimija.¹⁴

Terrorismia tutkittaessa ongelmaksi muodostuu uhan militarisointi. Maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksen julkaisussa ”Mikä Suomea uhkaa? Laaja turvallisuuskäsitys ja uhkakuvapolitiikka näkökulmina Suomen turvallisuuspolitiikkaan.” Jyri Raitasalo ja Joonas Sipilä kuvaavat problematiikkaa seuraavasti: *Ongelmien turvallistamista problemaattisemmaksi tilanne muotoutuu siinä vaiheessa, kun turvallistetut uudet uhkat militarisoidaan, eli ne käsitetään sotilaallisina uhkina tai ainakin sotilaallisen voiman käyttöä pidetään sopivana tapana varautua näiden uhkien ennaltaehkäisyyn tai torjuntaan. Onkin huomionarvoista, että turvallistettaessa poliittinen ongelma mahdollistetaan samalla myös tämän turvallisuusuhkaksi nostetun ongelman militarisoituminen. Näin ollen turvallistaminen on poliittista priorisointia ja*

¹² Buzan 1998, s.46–161

¹³ Sama, s.23–26

¹⁴ Sama, s.36

vasta turvallistetun ongelman militarisoiminen voidaan nähdä poliittisen priorisoinnin äärimmäisenä muotona.¹⁵

Tämän tutkimuksen teoreettinen lähtökohta on Kööpenhaminan koulukunnan esittämä teoria laajennetusta turvallisuuskäsitteestä, jota on täydennetty Jyri Raitasalon ja Joonas Sipilän esittämällä tarkennuksella turvallistamisesta ja militarisoinnista. Jako mahdollistaa kokonaisuu- den hienojakoisemman tarkastelun. Seuraavassa taulukoissa havainnollistetaan Kööpenhami- nan koulukunnan laajennettu turvallistamiskäsitys, jota on täydennetty Raitasalon ja Sipilän esittämällä teoriolla uhan militarisoimisesta.

Ei- politisoitu (non politizied)	Politisoitu (politizied)	Turvallistettu (securi- tized)	Militarisoitu (militari- zied)
Asiasta ei esiinny jul- kista keskustelua, jul- kinen valta ei puutu asiaan, eikä sitä käsi- tellä poliittisen päätök- sentekoprosessin pii- rissä	Asia esitellään tavalli- sena poliittisena ky- symyksenä ja sitä kä- sitellään päivänpoliti- kassa, poliittisen pää- töksenteon sekä julki- sen keskustelun pii- reissä	Asia esitetään turvalli- suusuhkana, jonka kä- sittely vaatii poliittista priorisointia sekä mahdollistaa toiminnan ohi normaalien poliittis- ten käytäntöjen tietyillä osa-alueilla	Asia esitetään äärim- mäisenä turvallisuus- uhkana, jonka käsittely vaatii hätäkeinoja ja oikeuttaa toiminnan ohi poliittisten proses- sien

Taulukko 2. Turvallistaminen Kööpenhaminan koulukuntaa ja Raitasaloa ja Sipilää mukail- len¹⁶

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Tutkimus toteutetaan induktiivisena analyysi- na, jossa tutkimusaineistosta haetaan yksityiskohtia, jotka mahdollistavat kokonaisuuksien luomisen ja johtopäätösten tekemisen.¹⁷ Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista sisällön- analyysia. Laadullinen sisällönanalyysi mahdollistaa dokumenttien systemaattisen ja objektiiv- isen analysoinnin. Se soveltuu hyvin tutkimukseen, jossa pyritään saamaan aikaan kuvaus ja johtopäätökset tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa.¹⁸

1.4 Tutkimuksen rajaukset, keskeiset käsitteet ja viitekehys

Tutkimuksessa käsitellään Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin turvallisuuspolitiikkaa terro- rismin muodostaman uhkan näkökulmasta. Perusteluina rajoitukselle on Yhdysvaltain johtava rooli nykyisessä terrorismin vastaisessa toiminnassa ja EU:n rooli turvallisuusyhteisönä toi-

¹⁵ Raitasalo ja Sipilä 2007, s.2–3

¹⁶ Buzan 1998, s.23–26 ja Raitasalo ja Sipilä 2007, s.2–3

¹⁷ Tuomi ja Sarajärvi 2002, s.97

¹⁸ Tuomi ja Sarajärvi 2002, s.105

minnassa. Valtion ja turvallisuusyhteisön vertailu muodostaa tutkimukselle mielenkiintoisen kehyksen. EU:n toiminnan tutkiminen antaa myös näkemyksen sen merkityksestä Suomen turvallisuuspolitiikalle.

Ajallisesti tutkimus rajoittuu käsittelemään ajanjaksoa kylmänsodan päättymisestä vuodesta 1991 vuoden 2012 päättymiseen saakka. Rajausta mahdollistaa kuvan muodostamisen terrorismin vaikutuksesta Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuuspolitiikkaan ennen syyskuun 2001 tapahtumia.

Kansainvälisen terrorismin laajuuden vuoksi tässä työssä ei ole mahdollista käsitellä kaikkia terrorismin muotoja. Terrorismin muodoista painopiste luodaan nationalistis-separatistiseen, poliittiseen, uskonnolliseen sekä kotikutoiseen terrorismiin. Nämä terrorismin muodot ovat tämänhetkisessä uhkamalliajattelussa merkittävimmät tekijät terrorismin perussyiksi.

Tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat kansainvälinen terrorismi, uhkamalli, laaja turvallisuus-käsitys, turvallisuusstrategia ja turvallisuuspolitiikka. Terrorismilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan Yhdysvaltain puolustusministeriön laatimaa määritelmää, jonka mukaan terrorismi on laskelmoitua väkivallan käyttöä tai sillä uhkaamista pelon aikaansaamiseksi, tarkoituksena pakottaa tai pelotella hallituksia tai yhteiskuntia päämäärien tavoittelemiseksi, jotka ovat yleensä poliittisia, uskonnollisia tai ideologisia.¹⁹

Uhkamallit määritellään tässä tutkimuksessa seuraavasti: *Uhkamalli on yleisellä tasolla oleva kuvaus turvallisuusympäristön häiriöstä, jotka toteutuessaan mahdollisesti vaikuttavat valtiollisen itsenäisyyteen sekä kansallisten elinmahdollisuuksiin ja turvallisuuteen. Uhkamallissa esitetään uhkan luonteen mukaisesti sen vaikutusmekanismi, lähde, kohde ja vaikutus kohteessa, todennäköisyys sekä luetaan uhkamalliin kuuluvat vakavimmat erityistilanteet. Uhkamallia täydentävät uhkakuvat.*²⁰ Laaja turvallisuuskäsitys on esitetty tutkimuksen luvussa 1.3.

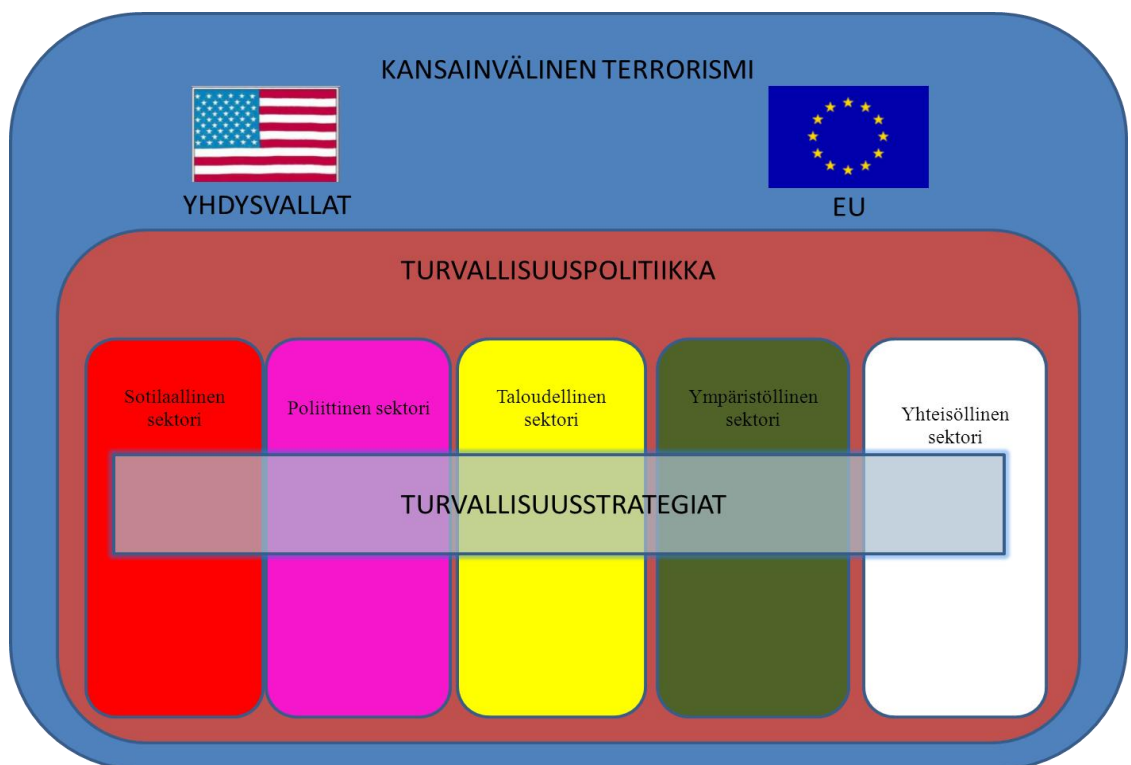
Turvallisuusstrategian voidaan katsoa olevan valtion tai turvallisuusyhteisön laatima suunnitelma, jonka tavoitteena on turvata yhteiskunnan toimintakyky, toimijan itsenäisyys sekä edistää kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia. Tavoitteen saavuttamiseksi strategiassa määritellään ne perusasiat, joiden toiminta on varmistettava kaikissa olosuhteissa. Strategiassa kuvataan eri hallinnonalojen vastuualueet ja johtovastuut kriisien hoitamisessa. Toiminnan hel-

¹⁹ Internet. Saatavilla www.terrorism-research.com/, viitattu 8.11.2012

²⁰ Kenttäohjesääntö yleinen osa 2007, s.107

pottamiseksi strategiassa on kuvattu myös todennäköisimmät uhkamallit.²¹ Turvallisuusstrategian tarkoitus on tarkentaa turvallisuuspolitiikkaa, jonka määrittämään olevan valtion itsenäisyyden ja toimintavapauden sekä kansalaisten hyvinvoinnin ja elinmahdollisuuksien turvaamista niihin kohdistuvien turvallisuusuhkien vaikutuksilta.²²

Terrorismia uhkamallina tarkastellaan tutkimuksessa Kööpenhaminan koulukunnan laajennetun turvallisuuskäsitteen ja turvallistamisteorian mukaisesti. Turvallistamisteoriaa laajennetaan Raitasalon ja Sipilän esittämällä militarisoinnin käsitteellä. Turvallistamisteorian mukaisesti analysointitasoina huomioidaan vaikuttavana toimijana kansainvälinen terrorismi, viittauskohtina Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuuspolitiikka ja viisi turvallisuuden sektoria, turvallistajina Yhdysvaltojen ja EU:n päättävät elimet ja niiden laatimat turvallisuusstrategiat. Tutkimuksen viitekehys on esitetty kuvassa yksi.

Kuva 1. Tutkimuksen viitekehys

²¹ Internet. Saatavilla www.yhteiskunnanturvallisuus.fi/, viitattu 8.11.2012

²² Siren 2003, liite 1 s.2

2 TERRORISMI

Terrorismiin liittyvässä tutkimuksessa on yleisesti havaittu, että terrorismin tarkka määrittely on lähes mahdotonta. Terrorismi voidaan määritellä monen eri näkökulman, kuten poliittisen, historiallisen, uskonnollisen tai ideologisen taustan kautta. Tässä tutkimuksessa terrorismia ja sen eri ilmenemismuotoja tarkastellaan kahden eri tutkijan, suomalaisen Kari Laitisen ja ruotsalaisen Ola Tunanderin laatimien näkökulmien kautta.

Laitisen määritelmän mukaan terrorismilla tarkoitetaan poliittisen väkivallan muotoa, jossa hyökkäykset usein kohdistuvat pieneen uhrijoukkoon. Pää tavoitteena on kuitenkin vaikuttaa suurempaan yleisöön. Terrorismin erikoispiirteinä voidaan katsoa olevan se, että päämäärää ei pyritä saavuttamaan tekojen, vaan niiden aiheuttamien reaktioiden kautta. Terrorismiin kuuluu olennaisena osana väkivallan käyttö, joka usein ulottuu myös sivullisiin henkilöihin eikä ainoastaan poliittisiin toimijoihin tai merkittävää poliittista arvoa omaaviin henkilöihin.²³

Terrorismin tarkoituksena on luoda paniikin ja pelon ilmapiiri, joka auttaa edistämään omia tavoitteita. Terrorismi tekee eron ystävien ja vihollisten välille. Sen tarkoituksena on eliminoida paha edustava vihollinen symboleineen.²⁴ Yllä olevissa määritelmissä tulee selkeästi esille terrorismiin liittyvä ikiaikainen ongelma, jonka mukaan toisen terroristi on toisen vapaustaistelija. Tämä näkemys lienee yksi suurimmista syistä siihen, miksi YK:lla ei ole tälläkään hetkellä voimassaolevaa, selkeää määritelmää terrorismista.

Ola Tunander on laatinut konkreettiset määritelmät terrorismille. Tunanderin mukaan terrorismi voidaan määritellä seuraavilla tavoilla:

1. Taktiikkana (asymmetrinen uhka), jota käyttävät ryhmät tai verkostot, joilla ei ole merkittävää sotilaallista voimaa, saavuttaakseen tavoitteensa
2. Vahvana aseena, jota voidaan käyttää saamaan aikaan huomattavaa vahinkoa monimutkaisissa yhteiskunnissa ja tietoliikennejärjestelmissä
3. Globalisaation ilmentymänä, joka on siirtänyt läntisestä näkökulmasta ”kaukaiset uhat” lähemmäksi Yhdysvaltoja ja Eurooppaa
4. Erityisen vaarallisena uhkana, koska terroristiryhmillä voidaan katsoa olevan mahdollisuus päästä käsiksi ydin- ja biologisiin aseisiin

---

²³ Laitinen ja Lumio 2009, s.22

²⁴ Lounekari 2007, s.235–236

5. Terrorismia voidaan käyttää psykologisena ja poliittisena työkaluna, kun halutaan herättää pelkoa yhteiskunnissa. Tätä keinoa käytettiin esimerkiksi toisen maailman sodan aikana valtioiden toimesta.²⁵

Tunanderin tulkinnassa on selkeästi havaittavissa terrorismin vaikutus laajennetun turvallisuuskäsityksen mukaisesti. Terrorismin voi katsoa vaikuttavan kaikkiin turvallisuussektoreihin: sotilaalliseen, poliittiseen, taloudelliseen, yhteisölliseen ja jopa ympäristölliseen.

Terrorismia ja terroristiryhmiä voidaan luokitella eri tavoin. Luokittelua voidaan tehdä toimijoiden määrän, tukijatahon, sijainnin, toimintatavan tai poliittisen ideologian mukaan. Useasti pääluokittelukeinona käytetään ryhmien taustalla olevaa motiivia. Tässä tutkimuksessa käytetään motiivin tai poliittisen ideologian mukaista jaottelua Laitista mukailleen. Valtiollista terrorismia ei käsitellä. Painopiste luodaan terroristiryhmien luokittelun mukaisesti nationalistis-separatistiseen, poliittiseen, uskonnolliseen sekä kotikutoiseen terrorismiin.

Uskonnollisen tai uskontolähtöisen terrorismin taustaideologiana on usein ääritulkinta vallitsevasta uskonnosta. Ääritulkinnan avulla oikeutetaan väkivallan käyttö. Usein väkivallankäyttöä edellytetään ryhmän jäseniltä ja sitä perustellaan jäsenen velvollisuutena.²⁶ Uskontolähtöisen terroristiryhmien tavoitteena on yleensä korvata maallinen valtionhallinto fundamentaalimmalla hallintojärjestelmällä.²⁷ Ääri-islamistinen terrorismi on yleisin esimerkki uskontolähtöisestä terrorismista.²⁸ Länsimaisen ajattelutavan omaavalle ihmiselle uskontolähtöinen terrorismi on vaikeasti ymmärrettävä. On vaikea ymmärtää ääri-islamilaista terrorismia leimaavaa alttiutta uhrata oma henkensä päästäkseen uskonnon lupamaan paratiisiin.²⁹

Nationalistis-separatistisen terrorismin pyrkimyksenä on irrottautuminen vallitsevasta valtiosta. Ryhmät tavoittelevat kansainvälistä tunnustamista ja poliittista itsemääräämisoikeutta. Ryhmien tavoitteena on joko oman valtion perustaminen tai liittyminen osaksi toista valtiota.³⁰ Nationalistis-separatistisiksi luokiteltavia ryhmiä ovat esimerkiksi ETA ja IRA.³¹

Poliittinen terrorismi jakaantuu ääri-vasemmistolaisiin ja -oikeistollisiin ryhmittymiin. Ryhmät pyrkivät saavuttamaan muutoksen poliittisessa, sosiaalisessa ja taloudellisessa järjestyksessä

²⁵ Tunander 2007, s.2

²⁶ Laitinen ja Lumio 2009, s.25

²⁷ Miller 2007, s.336

²⁸ TE-SAT 2008, s.8

²⁹ Laitinen ja Lumio 2009, s.8

³⁰ Sama

³¹ TE-SAT 2008, s.8

joko äärivasemmistolaisen tai -oikeistolaisen mallin mukaisesti.³² Vasemmistolaisista ryhmittä esimerkkejä ovat saksalainen Red Army Faction (RAF) ja italialainen Red Brigade. Näiden ryhmien taustaideologia on usein peräisin Leniniltä tai Marxilta.³³ Oikeistolaisista terroristiryhmittä esimerkkejä ovat yhdysvaltalainen Ku Klux Klan (KKK) ja 1960 ja 1970-luvuilla vaikuttaneet neofasistiset ryhmät. Ryhmien ideologinen tausta on peräisin nationalistisesta sosialismista.³⁴

Käsitellessä terrorismia nousee esille terrorismin vastaiset toimintaperiaatteet. Eri maissa käytetään erilaisia toimintavaihtoehtoja. Vastatoimet painottuvat valtiokeskeisesti, mutta tosiasia on, että terrorismin vastainen toiminta vaatii myös tehokasta kansainvälistä yhteistyötä. Valtio- ja yhteisötason toimenpiteitä tarkastellaan Gregory D. Millerin ja Tomas Prechtin laatimien luokitusten mukaisesti.³⁵

Miller luokittelee valtion mahdollisuudet toimia terrorismia vastaan viiteen kategoriaan. Ensimmäinen mahdollisuus on reagoimattomuus, jolloin valtio kieltää terrorismin olemassaolon ja mahdollisuudet onnistua vastatoimissa ovat hyvin pienet.³⁶ Toinen vaihtoehto on neuvottelu, jossa valtio neuvottelee terroristiryhmien kanssa ratkaistakseen kriisit tai pyrkii ennaltaehkäisemään niitä.³⁷ Kolmas vaihtoehto on lainsäädännölliset keinot, jolla pyritään vahvistamaan valtion kykyä toimia terrorismia vastaan laatimalla terrorismin vastaisia lakeja ja vahvistamalla kansainvälistä yhteistyötä rikostorjunnan saralla.³⁸ Neljäs keino on rajoittaminen, jossa terroristiryhmän toimintamahdollisuuksia tai muun valtion kykyä antaa tukea rajoitetaan.³⁹ Viidentenä keinona on väkivalta, jossa valtio käyttää väkivaltaisia keinoja vahingoittakseen tai tappaakseen terroristeja tai heidän tukijoitaan.⁴⁰

Prechtin mukaan yhteisöt ovat valtioiden ohella tärkeitä vaikuttajia terrorismin vastaisessa toiminnassa.⁴¹ Precht on luokitellut terrorismin vastaisen toiminnan neljään eri kategoriaan, jotka tunnetaan kokonaisuudessa käsitteellä laajat yhteiskunnalliset tekijät. Ensimmäisenä keinona ovat yhteiskunnalliset toimenpiteet, joiden tavoitteena on esimerkiksi vähentää ra-

---

³² Laitinen ja Lumio 2009, s.25–26

³³ TE-SAT 2008, s.8

³⁴ Sama

³⁵ Laitinen ja Lumio 2009, s.67–68

³⁶ Miller 2007, s.335

³⁷ Sama.

³⁸ Sama.

³⁹ Sama.

⁴⁰ Sama

⁴¹ Laitinen ja Lumio 2009, s.68

sismia ja pelkoa islamia vastaan.⁴² Toisena keinona ovat vastaideologiat, joilla pyritään neutralisoimaan radikaaleja näkemyksiä.⁴³ Kolmantena keinona ovat poliisitoiminta ja paikallisyhteisön osallistuminen, jossa pyritään avoimeen yhteistyöhön yhteiskunnan eri viranomaisten kanssa radikalisoitumisen estämiseksi.⁴⁴ Neljäntenä keinona on diplomatia ja ulkopolitiikka, joilla pyritään laajan kansainväliseen yhteistyöhön ja avoimuuteen, joka vähentää ideologisten vastakkainasettelujen syntymistä.⁴⁵

Terrorismin käsite on hyvin laaja-alainen. Näkökulmia ymmärtää terrorismia sekä terroristiryhmiä on useita. Terroristiryhmien ja niiden toimintaperiaatteiden välille tehdyt jaot ovat keinotekoisia, sillä eri ryhmien toiminta sisältää piirteitä monesta eri luokittelu- ja toimintatasosta. Tässä tutkimuksessa on tuotu esille lähinnä ideologiaan perustuva jako terroristiryhmien välillä, jolloin käsittelemättä ovat jääneet esimerkiksi historialliset ja sosiaaliset näkökulmat terrorismin muodostumiseen. Tämän tutkimuksen painopisteenä ei ole terrorismi itsessään, vaan miten terrorismin muodostama uhka on vaikuttanut Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuuspolitiikkaan.

2.1 Terrorismin muutos kylmän sodan jälkeen

Terrorismin muodostama uhka ja painopiste ovat muuttuneet vuosien varrella. Kylmän sodan aikana ja heti sen päättymisen jälkeen nationalistis-separatistinen ja poliittinen terrorismi olivat näkyvimmissä roolissa. Näistä esimerkkinä on esimerkiksi ETA ja IRA. 1990-luvun puolessavälissä kansainväliselle näyttämölle ilmestyi uudentyyppinen, lähinnä uskonnon tulkinnoista käyttövoimansa saava terrorismi.⁴⁶ Eurooppalaisessa ajattelutavassa ensimmäisessä vaiheessa suurimman uhan muodostivat monikansalliset terroristiryhmät, kuten algerialainen GSPC ja libyalainen LIFG.⁴⁷ 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa merkittävimmäksi uhaksi muuttui al-Qaeda.

Syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen uhka on muuttunut jälleen. Al-Qaedan lisäksi terrorismin uhka on alkanut nousta valtioiden ja yhteisöjen sisältä. Kysymyksessä ovat ryhmät tai yksilöt, jotka ovat saaneet vaikutteita sotaisesta islamistista.⁴⁸ Tätä ilmiötä kutsutaan kotikutoiseksi terrorismiksi. Madridin ja Lontoon terrori-iskujen katsotaan olevan seurausta kotikutoisesta

---

⁴² Precht 2007, s.71–87

⁴³ Sama, s.73–74

⁴⁴ Sama, s.77–78

⁴⁵ Sama, s.80

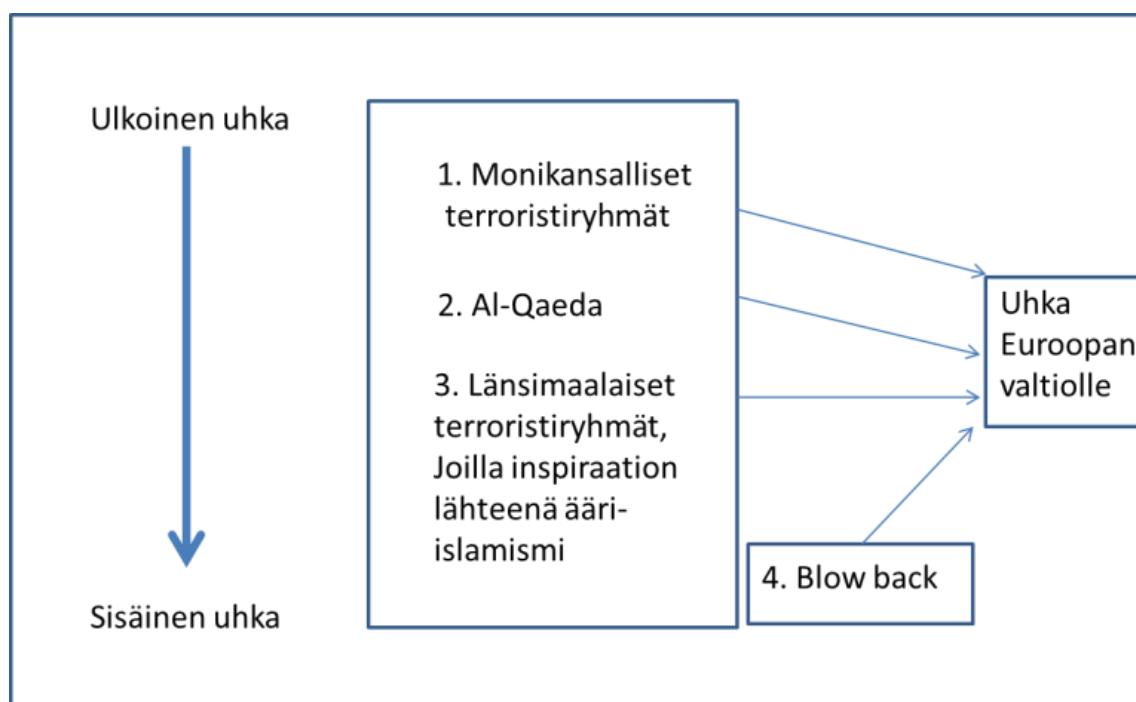
⁴⁶ Puistola 2007, s.70

⁴⁷ Laitinen ja Lumio 2009, s.30

⁴⁸ Laitinen ja Lumio 2009, s.30

terrorismista.⁴⁹ Iskujen takana ei siis suoranaisesti ole al-Qaeda vaan yksilöt, jotka ovat saaneet ideologisia vaikutteita al-Qaedan toiminnasta. Tällaiset yksilöt kokevat olevansa ulkopuolisia niissä yhteiskunnissa joissa elävät. He omaksuvat asteittain länteen vihamielisesti suhtautuvan ääri-ideologian, joka hyväksyy terrorismin sosiaalisen muutoksen saavuttamisen keinoksi.⁵⁰

Kotikutoiseen terrorismiin liittyy ns. Blow back -vaikutus. Tällä tarkoitetaan kotimaihinsa Irakista tai Afganistanista sotimasta palaavia islamisteja, jotka voivat kokemustensa avulla toimia ideologisenä tai toiminnallisena innoituksen lähteenä radikalisoituneissa piireissä.⁵¹ Näillä henkilöillä usein on taistelukokemusta, aseiden tuntemusta ja yhteyksiä kansainvälisiin terroristiryhmiin. Seuraavassa kuvassa esitetään, miten kotikutoinen terrorismi muodostaa uhkamallin eurooppalaisessa ajattelutavassa.

Kuva 2. Uhkakuvan muutos ulkoisesta uhasta kotikutoiseen terrorismiin⁵²

Terroristiryhmät ovat ymmärtäneet median ja internetin arvon. Median kautta terroristijärjestöillä on mahdollisuus esittää omia näkemyksiään ja ideologejaan, jotka vuorostaan inspiroivat seuraajia. Internetin tehokkaalla käytöllä voidaan myös demoralisoida vastustajia.⁵³ Inter-

⁴⁹ Precht 2007, s.19–20

⁵⁰ Silber ja Bhatt 2007, s.5

⁵¹ Laitinen ja Lumio 2009, s.30

⁵² Precht 2007, s.20

⁵³ Puistola 2007, s.72

netistä on tullut erittäin tärkeä vuorovaikutuskanava seuraajien rekrytoinnin ja koulutuksen suhteen. Internetin luomaa mahdollisuutta kutsutaan terroristien virtuaaliseksi yliopistoksi, jossa toimintaan värvätty tai liittynyt henkilö voi opiskella toimintaan vaikuttavaa ideologiaa tai käytännöntaitoja, kuten räjähdysaineiden käsittelyä.⁵⁴ Tämän kaltaisen toiminnan estäminen on käytännössä lähes mahdotonta. Internetin kattava valvonta ilman valtavaa tiedustelukoneistoa ei ole mahdollista.

Muuttuneet toimintamenetelmät ovat vakavin terrorismissa tapahtunut muutos. Vanhan terrorismin voidaan katsoa keskittyneen saavuttamaan omat tavoitteensa, riippuen ideologisesta mallista, vaikuttamalla niin sanottuihin koviin maaleihin. Tällaisia maaleja ovat esimerkiksi valtioiden johtohenkilöt tai muut merkittävää media-arvoa omaavat henkilöt. Uusi terrorismi ei toimi tällä tavalla vaan terrori-iskun katsotaan olevan sodankäynnin väline, jolla pyritään mahdollisemman suuren tuhon aiheuttamiseen.⁵⁵ Mahdollisen suuren vaikutukseen pyritään iskemällä pehmeisiin maaleihin kuten siviilikohteisiin. Suurten iskujen kautta uudet terroristiryhmät saavat runsaasti julkista näkyvyyttä, joka taas varmistaa laajan värväyspohjan ja rahoituksen niiltä tasoilta, jotka jakavat saman ideologisen näkemyksen massamurhaamisen käytöstä toimintatapana.⁵⁶ Liitteessä yksi on esitetty vuosien 1991 ja 2012 välisenä aikana tehdyt vakavimmat terroristi-iskut, jotka ovat kohdistuneet Yhdysvaltoja tai EU:ta tai niiden kansalaisia vastaan.

---

⁵⁴ Sama

⁵⁵ Sama, s.73

⁵⁶ Sama, s.74

3 TERRORISMIN VAIKUTUS YHDYSVALTOJEN TURVALLISUUSSTRATEGIAAN KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

Yhdysvaltojen turvallisuuspolitiikkaan kuuluu olennaisena osana muutaman vuoden välein päivitettävien kansallisten strategioiden julkaiseminen. Ylimpänä strategisena asiakirjana on kansallinen turvallisuusstrategia, jonka tarkoituksena on määrittää hallituksen ylimmän johdon tavoitteet ja arviot turvallisuuteen liittyvistä seikoista ja uhkista. Strategia antaa ohjaus- ja suuntaviivat sotilaallisille, poliittisille, taloudellisille sekä yhteiskunnallisille toimijoille. Painopisteenä voidaan katsoa olevan ulko-, puolustus- ja sisäpoliittiset tekijät ja miten taloudellisia, sotilaallisia sekä poliittisia voimavaroja käytetään tavoitteiden saavuttamiseksi ja uhkamallien minimoimiseksi.⁵⁷ Muut Yhdysvaltojen hallinnon laatimat turvallisuusstrategiat pohjautuvat tähän asiakirjaan.

Turvallisuuteen liittyen seuraava asiakirja hierarkiassa on puolustusselonteko, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1997. Kansallisessa turvallisuusstrategiassa määritettyjen periaatteiden mukaisesti puolustusselonteossa määritetään kansallinen puolustusstrategia, asevoimien rakenne, asevoimien uudistustarpeet, rahoitussuunnitelma sekä muut puolustusstrategiaa tukevat toimet.⁵⁸ Puolustusselonteon tarkoituksena on laatia niin kutsuttu pitkän tähtäimen suunnitelma. Se julkaistaan joka neljäs vuosi. Selonteon laatimisesta vastaa puolustusministeriö.

Puolustusselontekoa täydennetään tarvittaessa tarkennetulla kansallisella puolustusstrategialla, jonka laatii puolustusministeriö tai kansallisella sotilasstrategialla jonka laatii asevoimien komentaja esikuntansa kanssa. Nämä suunnitelmat ovat lyhyen tähtäimen suunnitelmia, joiden avulla kyetään reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.⁵⁹ Ennen vuotta 1997, jolloin puolustusselonteko julkaistiin ensimmäisen kerran, edellä mainitut asiakirjat linjasivat Yhdysvaltain puolustus- ja sotilasstrategiat.

Kotimaan turvallisuusstrategia julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2002. Suorana vaikuttimena strategian julkaisuun olivat 11.9.2001 tehdyt terroristi-iskut. Ennen 11.9.2001 tapahtumia kotimaan turvallisuuden toimintamalli oli hajanainen. Vastuu oli jaettu hallinnon eri ta-

---

⁵⁷ Snider 1995, s.4–5. Saatavilla: <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2012/05/Snider.pdf>, viitattu 2.1.2013

⁵⁸ Yhdysvaltain puolustusministeriö. Saatavissa: http://www.defense.gov/qdr/QDR_101_FACT_SHEET_January_2010.pdf, viitattu 2.1.2012

⁵⁹ Sama.

soille pieniin kokonaisuuksiin pilkottuina.⁶⁰ Toiminnasta puuttui yhteinen näkemys, strategia ja kokonaisvastuunkantaja. Kotimaan turvallisuusstrategia määrittää toimintalinjat, keinot, rahoituksen sekä eri vastuualueet Yhdysvaltojen rajojen sisäpuolella tapahtuvalle turvallisuustoiminnalle. Ensimmäinen strategia keskittyi toimintaan terrorismia vastaan, mutta myöhemmin julkaissut strategiat ottavat huomioon uhkamallit myös laajemmassa mittakaavassa.⁶¹

Kansallinen terrorisminvastainen strategia julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2003. Sen tarkoitus oli täydentää ja tarkentaa vuonna 2002 julkaistua kansallista turvallisuusstrategiaa. Strategian tarkoitus on asettaa päämäärät ja keinot Yhdysvaltain tiedustelujärjestöille, kuten Keskustiedustelupalvelulle ja muille toimijoille terrorismin vastaiseen toimintaan. Painopiste strategiassa on toiminta Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolella ja osiltaan se täydentää myös kotimaan turvallisuusstrategian sisältöä. Strategia keskittyy ennaltaehkäisevään toimintaan ja painottaa myös kansainvälistä yhteistoimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi toiminnassa kansainvälistä terrorismia vastaan.⁶²

3.1 Kansallinen turvallisuusstrategia

Kansallinen turvallisuusstrategia on presidentin johdolla laadittu asiakirja pääasiallisesti Yhdysvaltojen kongressia varten. Asiakirja tulisi julkaista vuosittain, mutta eri presidenttien aikana tämä käytäntö on vaihdellut. Vuosien 1991–2012 välissä turvallisuusstrategia on julkaistu yhteensä 12 kertaa. George H.W. Bushin presidenttikautena julkaistiin kaksi, vuosina 1991 ja 1993. William (Bill) Clintonin presidenttikaudella strategia julkaistiin seitsemän kertaa, vuosina 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999 ja 2000. George W. Bushin presidenttikautena strategia julkaistiin kaksi kertaa, vuosina 2002 ja 2006. Barack Obaman kaudella strategia on julkaistu kerran, vuonna 2010.⁶³

Vuoden 1991 turvallisuusstrategiassa terrorismin uhkana kuvaillaan yleisellä tasolla. Kansainvälisen terrorismin katsotaan olevan osa aseellisia konflikteja eikä niinkään erillinen tekijä, joka vaikuttaa Yhdysvaltojen turvallisuuteen. Terrorismin kuvataan kansainväliseksi uhaksi, jota vastaan Yhdysvallat toimii yhteistyössä eri maiden ja järjestöjen, kuten YK:n kanssa.⁶⁴ Strategia määrittää, että tavat, joilla terrorismia vastaan toimintaan ovat tiedustelutoiminta,

⁶⁰ National Strategy for Homeland Security, 2002, s. 1. Saatavilla: www.ncs.gov/library/policy_docs/nat_strat_hls.pdf. Viitattu 2.1.2013

⁶¹ Sulkava 2010, s.7

⁶² National Strategy for Combating Terrorism, 2003. Saatavilla: www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/Counter_Terrorism_Strategy.pdf, viitattu 2.1.2013

⁶³ National Security Strategy Archive. Saatavilla: <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

⁶⁴ National Security Strategy 1991, s.17. Saatavilla: <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

ajanmukainen tilannekuva ja sen ylläpito ja kansainvälinen yhteistyö, jonka kautta vaikeutetaan terrorismin ja terroristijärjestöjen toimintamahdollisuuksia. Strategian mukaan terrorismin uhka nousee Lähi-idän ja Etelä-Aasian maista.⁶⁵ Näissä maissa Yhdysvallat pyrkii tukemaan laillisia hallituksia sekä yhteiskunnan vakautta terrorismin uhan pienentämiseksi.⁶⁶ Vuoden 1991 strategian mukaan terrorismi muodostaa sisäiselle turvallisuudelle uhan, jota vastaan voidaan toimia tehokkaimmin tehostetun poliisitoiminnan ja yhtenäisen lainsäädännön toimenpitein.

Vuonna 1993 julkaistussa strategiassa terrorismin rooli uhkana on muuttunut vakavampaan suuntaan. Terrorismia ei enää nähdä pelkästään osana aseellisia konflikteja, vaan nyt terrorismi nähdään kansainvälisenä uhkana, joka liittyy joukkotuhoaseiden hallitsemattomaan leviämiseen. Tämän näkökulman mukaisesti terrorismin rooli uhkana on muuttunut selkeästi sotilaalliseksi. Terrorismi muodostaa strategian mukaan uhan varsinkin entisissä Varsovan liiton sekä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen itsenäistyneissä maissa, joissa kansalliset jännitteet ovat purkautuneet terroristitekoina.⁶⁷

Aikaisempaan strategiaan verrattuna terrorismia käsitellään omassa alaluvussaan. Suurimman uhan katsotaan muodostuvan terrorismista Yhdysvaltain kansalaisia vastaan muissa maissa kidnappausten sekä aseellisten hyökkäysten kautta. Strategiassa linjataan, että kidnapatut kansalaiset pyritään vapauttamaan voimakkein, lunnasvaatimuksiin ei suostuta ja terrorismia tukevia valtioita vastaan käytetään taloudellisia pakotekeinoja.⁶⁸ Strategiassa painotetaan edelleen kansainvälisen yhteistyön merkitystä terrorismin kitkemiseksi ja sen uhan pienentämiseksi. Sotilaallisen voiman käyttö terrorismin uhan poistamiseksi nousee aikaisempaa näkyvämpään rooliin.

Vuonna 1994 julkaistussa strategiassa linjataan, että terrorismi ei ole sotilaallinen uhka vaan pikemminkin kansainvälisen rikollisuuden ilmentymä, kuten kansainvälinen huumekauppa.⁶⁹ Mielenkiintoista kuitenkin on, että myöhemmässä vaiheessa strategiaa tuodaan esille joukkotuhoaseiden käyttö terrorismin välineenä. Tämän katsotaan muodostavan merkittävän uhan, jonka torjumiseen on varauduttava.⁷⁰ Tämä lienee ensimmäinen kerta kun turvallisuusstrategiassa tuodaan esille uhkakuva terrorismista joka voi ulottua myös Yhdysvaltojen rajojen si-

---

⁶⁵ Sama, s.10

⁶⁶ Sama

⁶⁷ National Security Strategy 1993, s.13. Saatavilla: <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

⁶⁸ Sama, s.18.

⁶⁹ National Security Strategy 1994, s.6. Saatavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

⁷⁰ Sama, s.8

säpuolelle. Strategiassa linjataan myös selkeästi, että Yhdysvalloilla on lupa käyttää sotilaallista voimaa omien rajojensa ulkopuolella, jos sen kansalaiset tai edut joutuvat terrorismin kohteeksi jonkun muun itsenäisen valtion alueella.⁷¹ Painopiste on erikoisjoukkojen käytössä, mutta tarvittaessa voidaan käyttää myös muita sotilaallisia keinoja, kuten ohjusiskuja. Aikaisempien strategioiden mukaisesti kansainvälisen yhteistyön, tiedustelun, kansainvälisen lainsäädännön sekä diplomaattisten keinojen merkitystä painotetaan terrorismin torjunnassa. Terrorismia tukevia valtioita painostetaan tarvittaessa taloudellisin pakottein.⁷²

Vuonna 1996 julkaistussa strategiassa terrorismin rooli Yhdysvaltain turvallisuutta uhkaava tekijänä kasvaa. Joukkotuhoaseiden käyttö terroristi-iskuissa koetaan vakavana uhkana. Aikaisempiin strategioihin verrattuna nämä kaksi tekijää sidotaan tiukemmin yhteen.⁷³ Asiakirjan mukaan teknologinen kehitys mahdollistaa täysin uudenlaisen terrorismin.⁷⁴ Ensimmäistä kertaa kansallisessa turvallisuusstrategiassa otetaan kantaan internetin ja tietojärjestelmien vaikuttavuuteen ja niitä hyväksi käyttäviin organisoituihin terroristijärjestöihin. Tämä nähdään selkeänä uhkana, jota vastaan Yhdysvaltojen tulee valmistautua. Terrorismilla nähdään nyt olevan selkeästi kyky vaikuttaa turvallisuusajattelun kaikkiin sektoreihin.

Näiden uhkamallien muodostamisen kautta todetaan terrorismin globaali vaikuttavuus. Yhdysvaltojen roolia johtavana valtiona terrorisminvastaisessa toiminnassa tuodaan aikaisempaan korotetummin esille, koska sillä katsotaan olevan ylivertainen sotilaallinen asema globaalissa turvallisuusympäristössä.⁷⁵ Asiakirjan mukaan ainoastaan Yhdysvallat kykenee tarvittaessa toteuttamaan tarpeeksi mittavan sotilaallisen operaation omien rajojensa ulkopuolella, jos sen turvallisuutta, etuja tai Yhdysvaltain kansalaisten turvallisuutta uhataan sen rajojen ulkopuolella. Terrorismin uhka ei enää rajoitu Yhdysvaltojen ulkopuolelle vaan uhkaa vastaan tulee valmistautua toimimaan myös Yhdysvaltojen rajojen sisäpuolella. Sisäisen uhan pienentämiseksi esimerkiksi poliisiviranomaisten toimivaltuuksia on lisätty laajentamalla puhelin-kuunteluoikeuksia merkittävästi.⁷⁶

Vuoden 1996 strategia painottaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä entistä enemmän. Valtioiden välisen tiedonvaihdon, tiedustelun, rajavalvonnan sekä yhtenäisen lainsäädännön pa-

---

⁷¹ Sama.

⁷² Sama.

⁷³ National Security Strategy 1996, s.2. Saatavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

⁷⁴ Sama, s.1

⁷⁵ Sama, s. 16

⁷⁶ Sama, s.6

rantaminen ja kehittäminen nähdään selkeinä keinoina terrorismin vastaisen toiminnan tehostamisessa.⁷⁷

Vuoden 1998 turvallisuusstrategia jatkaa samoilla periaatteilla kuin vuosien 1994 ja 1996 asiakirjat. Terrorismi uhkamallina ei ole muuttunut. Edelleen painotetaan varautumista joukkotuhousoseiden käyttöön terroristi-iskun välineenä sekä terrorismin mahdollisuutta vaikuttaa tietojärjestelmien kautta yhteiskunnan haavoittuvaisiin kohteisiin.⁷⁸ Suurimpina muutoksina aikaisempiin strategioihin tuodaan esille kolme tekijää. Ensimmäisenä yksilöidään Osama Bin Laden ja hänen johtamansa terroristijärjestö. Järjestö luokitellaan strategiassa johtavaksi terroristiorganisaatioksi maailmassa ja tiedustelutoiminnan painopiste kohdistetaan tätä järjestöä vastaan.⁷⁹

Toiseksi tuodaan esille yhä kasvanut kotikutoisen terrorismin uhka. Asiakirjassa asetetaan vaatimus, että liittovaltion tulee olla varautunut entistä paremmin joukkotuhousosein tehtyihin iskuihin Yhdysvaltain maaperällä. Tehostamistoimenpiteiden tulee keskittyä poliisi- ja pelastusviranomaisten toiminnan kehittämiseen. Sotilasyksiköiden, kuten kansalliskaartin valmiutta toimia yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tulee parantaa. Vakinaisessa palveluksessa olevien sotilasyksiköiden tulee tarvittaessa valmistautua tukemaan muita viranomaisia joko koulutustuella tai suojelutehtävillä.⁸⁰ Tämä lienee ensimmäinen kerta, kun Yhdysvaltojen asevoimille asetetaan selkeä tehtävä toimia myös liittovaltion rajojen sisäpuolella. Samassa yhteydessä todetaan myös, että aikaisempien varautumistehtävien kautta muodostunut terrorisminvastaista toimintaa suunnitteleva ja toteuttava viranomaisverkosto on niin monimutkainen, että toimintatapamallit tullaan synkronoimaan presidentin johdolla tehokkaammaksi.⁸¹

Kolmantena seikkana tuodaan esille korostunut tiedustelu-, poliisi- ja lainvalvontayhteistyö muiden valtioiden kanssa.⁸² Sotilaallisen voiman käyttöä terrorismin vastaisessa toiminnassa ei tuoda niin selkeästi esille kuin aikaisemmissa strategioissa.

Vuosien 1995, 1997 ja 2000 strategiat eivät tuoneet esille edeltäjiinsä verrattuina uusia näkökulmia terrorismiin ja sen vastaiseen toimintaan.

---

⁷⁷ Sama, s.16

⁷⁸ National Security Strategy 1998, s. 1.Saataavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 3.1.2013

⁷⁹ Sama, s.16

⁸⁰ Sama, s.19

⁸¹ Sama, s.15

⁸² Sama, s.15

Vuonna 2002 julkaistussa strategiassa tilanne on muuttunut täysin. Aikaisempiin strategioihin verrattuna terrorismi on noussut selkeästi suurimmaksi uhaksi, joka kohdistuu Yhdysvaltojen turvallisuuspolitiikan vaikutuspiirissä oleviin tekijöihin. Asiakirjassa todetaan, että Yhdysvaltain yksiselitteisenä tehtävänä on tehdä maailmasta parempi ja turvallisempi käyttäen kaikkia hallussaan olevia sotilaallisia, taloudellisia sekä poliittisia keinoja terrorismin uhan poistamiseksi.⁸³ Tavoitteena on poliittinen ja taloudellinen vapaus, rauhanomaiset suhteet muiden valtioiden kanssa ja ihmisoikeuksien takaaminen. Tärkeimpänä keinona mainitaan kansainvälisen terrorismin voittaminen sekä Yhdysvaltoja ja sen liittolaisia kohtaan suuntautuvien terroristi-iskujen ennaltaehkäisy.⁸⁴

Vuoden 2002 strategian yleislinja ei ole aikaisempiin verrattuna diplomatiaa korostavaa, vaan yksiselitteisesti todetaan Yhdysvaltojen olevan sodassa kansainvälistä terrorismia vastaan.⁸⁵ Terrorismia ei luokitella viholliseksi tietyn poliittisen jaon, henkilöiden, uskonnon tai ideologian mukaisesti vaan yksinkertaisesti todetaan vihollisen olevan poliittisesti motivoitunutta, ennalta suunniteltua väkivaltaa, joka kohdistuu viattomia vastaan.⁸⁶ Tämä määritelmä antaa melko vapaat toimintamahdollisuudet suunniteltaessa sotilaallisia operaatioita kansainvälisessä mittakaavassa. Asiakirjassa mainitaan, että Afganistanin lisäksi terroristijärjestöjä toimii todistettavasti Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Euroopassa, Afrikassa, Lähi-idässä ja Aasian eri osissa.⁸⁷ Yhdysvallat varaa itselleen yksipuolisesti mahdollisuuden sotilaallisiin toimenpiteisiin ympäri maailmaa.

Strategiassa määritellään keinovalikoima terrorismin vastaiseen toimintaan. Hyvin selkeästi tuodaan esille, että toiminnan ensimmäisessä vaiheessa käytetään sotilaallista voimaa terroristijärjestöjä sekä niitä tukevia valtioita kohtaan. Terrorismia tukevia valtioita ei katsota vähemmän syylliseksi kuin niitä järjestöjä, jotka suorittavat iskuja.⁸⁸ Yhdysvaltain kansalaisia ja etuja puolustetaan sekä Yhdysvalloissa että ulkomailla riittäviä keinoja käyttäen ja toiminnassa pyritään ennaltaehkäisevään toimintaan. Kokonaistoiminta pyritään toteuttamaan liittolaisten ja kansainvälisen yhteisön suostumuksella, mutta tarvittaessa Yhdysvallat voi toimia täysin itsenäisesti, jos tilanne sen vaatii.⁸⁹ Sotilaallisen voimankäytön lisäksi terrorismiin vaikutetaan estämällä terroristijärjestöjen taloudellisten varojen käyttö, pyritään yhdenmukaistamaan kansainvälinen lainsäädäntö siten, että terrorismi on verrattavissa esimerkiksi kansan-

---

⁸³ National Security Strategy 2002, s.1.Saataavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 4.1.2013

⁸⁴ Sama.

⁸⁵ Sama, s.5

⁸⁶ Sama

⁸⁷ Sama

⁸⁸ Sama, s.6

⁸⁹ Sama

murhaan, pyritään tukemaan erityisesti islamistisia valtioita siten, että ideologiselle terrorismille ei löydy kasvualustaa, pyritään kohdentamaan taloudellisia sekä kehitystoimenpiteitä köyhille alueille, jotta ne eivät muodostu terrorismin syntyalueiksi sekä käytetään tarvittavia diplomaattisia keinoja vapaan tiedonkulun parantamiseksi varsinkin niissä valtioissa joiden hallinnon katsotaan avoimesti tukevan terrorismia.⁹⁰

Vuoden 2002 kansallisen turvallisuusstrategian voidaan katsoa perustuvan kansainvälisen terrorismin muodostamalle uhalle, joka heikentää Yhdysvaltain ja kansalaisten turvallisuutta. Terrorismin vastaisen sodanjulistuksen lisäksi terrorismin vaikutus ilmenee selkeästi myös strategian muissa osakokonaisuuksissa. Strategiassa linjataan, että Yhdysvaltojen asevoimia tulee vahvistaa ja uudistaa vastaamaan terrorismin vastaisen sodan tarpeita.⁹¹ Yhdysvaltojen hallintorakennetta tulee uudistaa siten, että Yhdysvaltojen sisäisestä turvallisuudesta tulee vastaamaan uusi ministeriö, Kotimaan Turvallisuusministeriö (Department of Homeland Security).⁹² Terrorismin muodostaman uhan vuoksi kansainvälistä yhteistyötä niin sotilaallisessa, kuin poliittisessa, taloudellisessa, yhteisöllisessä sekä ympäristöllisessä toiminnassa tul- laan lisäämään.⁹³ Asiakirjan sisällön perusteella voidaan todeta, että terrorismin muodostama uhka militarisoitiin.

Vuoden 2006 kansallinen turvallisuusstrategia perustuu vuoden 2002 strategiassa tehtyyn terrorismin vastaiseen sodanjulistukseen. Terrorismi uhkamallina ei ole muuttunut vaan sen kat- sotan olevaan merkittävin Yhdysvaltain turvallisuuspolitiikkaan vaikuttava tekijä.⁹⁴ Mielen- kiintoisen kontekstin aikaisempaan strategiaan liittyen luo kuitenkin sen tekijä, että vuoden 2006 strategiassa terrorismi sidotaan yksilöidymmin tiettyihin valtioihin ja järjestöihin, joiden katsotaan edustavan tyranniaa ja olevan näin uhka kansainväliselle turvallisuudelle ja vapau- den periaatteelle. Näitä valtioita ja järjestöjä ovat esimerkiksi Pohjois-Korea, Iran, Syyria, Kuuba, Valko-Venäjä, Burma, Zimbabwe ja Islamilainen Vastarintaliike HAMAS.⁹⁵ Strategi- assa tuodaan aikaisempaan selkeämmin demokratian ja terrorismia tukevan tyrannian vastak- kainasettelu. Terrorismin muodostama uhka ja sen vastainen toiminta muuttuvat aikaisem- masta sotilaallisesta näkökulmasta poliittisemmäksi kokonaisuudeksi.⁹⁶

---

⁹⁰ Sama

⁹¹ Sama, s.29

⁹² Sama, s.6

⁹³ Sama, alkukirjoitus

⁹⁴ National Security Strategy 2006, s.1. Saatavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 4.1.2013

⁹⁵ Sama, s.3–5

⁹⁶ Sama, s.9

Vuoden 2010 strategiassa arviot terrorismin muodostamista uhista muuttuvat. Luokittelematonta terrorismia ei enää nähdä suurimpana yksittäisenä uhkakuvana Yhdysvaltain turvallisuudelle, vaan sen muodostavat 1990-luvun loppupuolen strategioiden mukaisesti joukkotuhousoiden käyttö sekä hyökkäykset tietojärjestelmiä kohtaan.⁹⁷ Sotaa terrorismia vastaan ei enää käydä, vaan viholliseksi määritellään al-Qaeda ja sen kanssa yhteistyössä toimivat järjestöt ja yksilöt.⁹⁸ Strategian mukaisesti Yhdysvallat muuttaa terrorismin vastaista toimintaa siten, että se ei sitoudu jatkuvaan sodankäyntiin itsenäisten valtioiden alueilla vaan pyrkii tarvittaessa sotilaallisen voiman kautta varmistamaan laillisten hallitusten valtaan pääsyn niillä alueilla, joissa aikaisemmin on hallinnut terroristijärjestöjä tukevat johtajat.⁹⁹ Tilanteen vakauttamisen ja uudelleenrakentamisen jälkeen vastuu kokonaistoiminnasta luovutetaan valtiolle itselleen ja Yhdysvallat vetäytyy alueilta pois.¹⁰⁰ Strategiassa myönnetään, että terrorismia ideologina ei voida hävittää pelkästään sotilaallista voimaa käyttämällä vaan terrorismin vastainen toiminta koostuu muista yhtä tärkeistä tekijöistä kuten kansainvälisestä ihmisoikeuksia kunnioittavista toimintatavoista, kiinteästä yhteistyöstä eri maiden välillä, diplomatiasta, taloudellisista tukitoimista sekä vapaan tiedonkulun varmistamisesta.¹⁰¹

Vuoden 2010 strategia ei korosta terrorismin roolia uhkana niin merkittävästi kuin kaksi aikaisempaa strategiaa. Strategia painottaa kansainvälistä yhteistyötä varsinkin poliisi-, tiedustelu- ja lainsäädäntöviranomaisten välillä.¹⁰² Edelleen Yhdysvallat valmistautuu käyttämään tarvittaessa sotilaallista voimaa, mutta painopiste muuttuu selkeästi rauhanomaisempien keinojen sekä valmiuden kehittämiseksi, jossa huomioidaan teknologinen kehitys terrorismin vastaisessa toiminnassa.

3.2 Kansallinen terrorisminvastainen strategia

Kansallisia terrorisminvastaisia strategioita on julkaistu vuosien 1991–2012 välillä kolme kappaletta. George W. Bushin presidenttikausilla julkaistiin kaksi, vuosina 2003 ja 2006. Barack Obaman kaudella on julkaistu yksi, vuonna 2011. Strategioiden päämääränä on tarkentaa ja yksilöidä kansallisessa turvallisuusstrategiassa esitettyjä terrorismin muodostamia uhkamalleja ja konkretisoida terrorismin vastaisen toiminnan periaatteet.

---

⁹⁷ National Security Strategy 2010, s.8. Saatavilla <http://nssarchive.us/>, viitattu 4.1.2013

⁹⁸ Sama

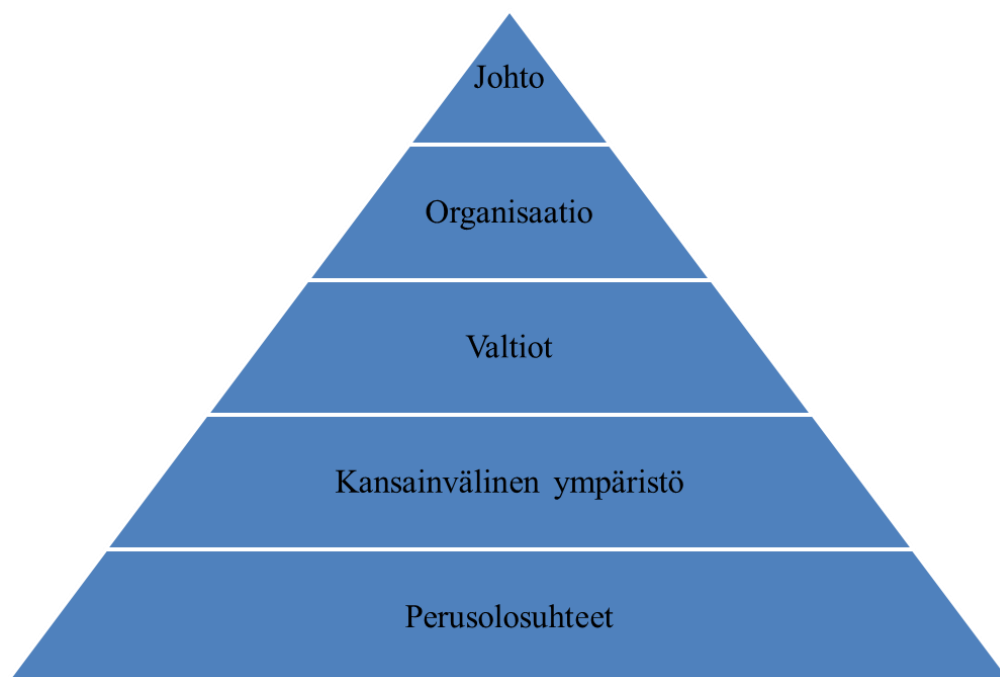
⁹⁹ Sama, s.19

¹⁰⁰ Sama

¹⁰¹ Sama, s.9

¹⁰² Sama, s.7

Vuonna 2003 julkaistiin ensimmäinen strategia, jossa tuodaan esille terrorismin ja terroristijärjestöjen perusrakenne. Asiakirjan mukaan tämä sama rakenne on löydettävissä kaikista organisaatiosta huolimatta niiden motiiveista tai vahvuudesta.¹⁰³ Kuva rakenteesta on esitetty alla.

Kuva 3. Terrorismin ja terroristijärjestöjen perusrakenne.¹⁰⁴

Alustan terrorismille luo köyhyys, korruptio, uskonnolliset kiistat ja etniset jakaumat. Näitä tekijöitä hyväksikäyttämällä terroristijärjestöt oikeuttavat oman toimintansa sekä kykenevät muodostamaan hyvän rekrytointipohjan uusille jäsenille. Edellä mainituissa olosuhteissa eläville ihmisille on helppo vakuuttaa, että terrorismi on oikeutettu keino parantaa olosuhteita.¹⁰⁵

Kansainvälinen ympäristö taas asettaa rajoitukset terrorismin strategialle. Mitä vapaammat ja avoimemmat valtioiden väliset rajat ovat, sitä paremmat mahdollisuudet terroristeilla on saavuttaa turvapaikkoja ja saada haltuunsa materiaalia sekä muita tukivälineitä. Tämän lisäksi terroristeilla tulee olla fyysinen alue tai tukikohta, josta he voivat operoida. Jotkut valtiot tarjoavat tällaisen mahdollisuuden joko tietoisesti tai osittain tietämättään. Näillä alueilla terroristijärjestöillä on kyky suunnitella ja valmistella operaatioitaan sekä harjoitella toimintaansa. Saavutettuaan tukialueen terroristijärjestöt voivat aloittaa myös laajentumisensa.¹⁰⁶

¹⁰³ National Strategy for Combating Terrorism 2003, s. 6. Saatavilla www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/Counter_Terrorism_Strategy.pdf, viitattu 4.1.2013

¹⁰⁴ Sama

¹⁰⁵ Sama

¹⁰⁶ Sama

Järjestön organisaation rakenne taas määrittää sen kyvyn suorittaa suunnitellut operaatiot. Johto taas vastaa kokonaistoiminnan suunnittelusta, toimintamalleista, toteutusstrategioista ja useassa tapauksessa ideologisesta ajatuspohjasta.¹⁰⁷ Asiakirjassa tuodaan esille kuitenkin myös se seikka, että vaikka johdon tärkeyttä korostetaan ja se poistaminen yleensä lopettaa järjestön tehokkaan toiminnan, niin moni terroristijärjestö on osoittautunut joustavaksi. Uusi johto on noussut nopeasti valtaan vanhan johdon menetyksen jälkeen. Strategiassa mainitaan myös lähes itsenäisistä soluista koostuvat organisaatiot, joilla ei ole varsinaista keskitettyä johtoa. Tällaisten organisaatioiden toimintaan vaikuttaminen tunnustetaan erittäin vaikeaksi.¹⁰⁸

Strategia määrittää uuden terrorismin muodon, jossa esimerkkinä käytetään al-Qaedaa. Al-Qaedaan katsotaan vastaavan kansainvälistä yritystä, joka toimii yli 60 maassa, sen pääkonttorin sijaitessa Afganistanissa. Järjestö käyttää häikäilemättömästi ja tehokkaasti hyväkseen valtioiden välistä vapaata liikkumismahdollisuutta ja nykyteknologian mahdollistamia tieto- ja puhelinjärjestelmiä. Rahoitus toteutetaan varainkeräyksillä, huumekaupalla, ihmiskaupalla ja kansainvälistä pankkijärjestelmää käytetään hyväksi rahojen siirroissa ja talletuksissa.¹⁰⁹ Asiakirjan mukaan on myös kiistaton tosiasia, että terroristijärjestöt tekevät yhteistyötä keskenään tietojenvaihdon, rahoituksen, koulutuksen, toiminnan suunnittelun, logistiikan ja jopa iskujen toteuttamisen kautta. Esimerkkinä mainitaan vuonna 2001 suoritettu kolmen IRA:n jäsenen pidätys Kolumbiassa, jossa he kouluttivat FARC-järjestön jäseniä tekemään pommi-iskuja kaupunkialueille.¹¹⁰

Terrorismin vastaiseen toimintaan strategia määrittää neljä pääkohtaa sisältävän toimintatavallin. Ensimmäisenä on kansainvälisten terroristijärjestöjen tuhoaminen käyttämällä sotilaallista voimaa. Painopisteenä on estää järjestöjen mahdollisuus käyttää tukialueitaan sekä tuhota niiden johto-osat ja johtamisvälineet, estää materiaalituki sekä rahoitus. Toisena kohtana on estää uusien tukialueiden muodostuminen sitouttamalla muut valtiot terrorisminvastaiseen toimintaan. Kolmantena kohtana on perusolosuhteiden vähentäminen kansainvälisen yhteistoiminnan kautta. Neljäntenä kohtana on ennaltaehkäisevä toiminta jolla taataan Yhdysvaltojen etujen sekä kansalaisten puolustaminen sekä ulkomailla että kotimaassa.¹¹¹ Liitteessä 2 on havainnollistettu terrorismin vastaisen toiminnan toimintamalli.

---

¹⁰⁷ Sama

¹⁰⁸ Sama

¹⁰⁹ Sama, s.6–7

¹¹⁰ Sama, s.7

¹¹¹ Sama, s.10–12

Strategia painottuu selkeästi sotilaallisen, taloudellisen ja poliittisen voiman käyttöön. Asiakirjassa vedotaan useassa kohdassa YK:n päätöslauselmaan 1373, joka laadittiin 28.9.2001. Asiakirjan katsotaan velvoittavan kaikkia YK:hon kuuluvia valtioita. Jos sopimuksen ratifioinut kolmas osapuoli ei täytä päätöksen ehtoja, strategia katsoo Yhdysvaltojen olevan velvoitettu käyttämään riittäviä voimakeinoja pakottaakseen sopimuksen allekirjoittajan tekemään niin.¹¹²

Vuoden 2006 strategia pohjautuu pääosin samoille periaatteille kuin vuoden 2003 asiakirja. Terrorismin muodostama uhka nähdään suurimpana vaikuttavana tekijänä Yhdysvaltain turvallisuuspoliittisessa ympäristössä ja sen torjumiseen tulee varautua kaikilla yhteiskunnan toimi-alueilla. Aikaisempaan strategiaan verrattuna terrorismin muodostamaan uhkaan on tuotu viisi yksilöidympää piirrettä. Ensimmäisenä todetaan, että terrorismi ja terroristijärjestöt ovat mukautuneet terrorismin vastaisen sodan myötä. Järjestöt ovat entistä hajanaisempia ja toiminta perustuu yksittäisten solujen toimintaan. Toimintaa määrittää enemmän ideologia, kuin keskitetty johto.¹¹³

Toisena kohtana tuodaan esille joukkotuhousoseiden käyttö terroristi-iskuissa. Yhdysvaltojen sekä Venäjän johdolla laaditaan kansanvälinen suunnitelma, jonka tavoitteena on estää terroristien mahdollisuus kehittää tai saada haltuunsa joukkotuhousoseita, estää kehittämiseen tarvittavien materiaalien tai asiantuntemuksen joutuminen terroristien haltuun, havaita mahdollinen joukkotuhousoseiden käytön suunnittelu ennen mahdollisen iskun toteuttamista, vaikeuttaa joukkotuhousoseiden valmistamiseen ja käyttämiseen tarvittavien materiaalin tai henkilöstön vapaata liikkumista, ennaltaehkäistä iskujen suorittamien sotilaallisen voiman käytöllä sekä parantaa yhteiskunnan valmiutta mahdollisen iskun sattuessa.¹¹⁴

Kolmantena kohtana tuodaan esille internetin käyttö kansainvälisessä ympäristössä. Strategian mukaan internet mahdollistaa viestinnän, henkilöstön rekrytoinnin ja propagandan levittämisen ilman henkilöstön paljastumisen riskiä.¹¹⁵ Neljäntenä kohtana korostetaan uskonnollisen, erityisesti islamiin pohjautuvan, terrorismin roolia. Radikaaliin islamismiin pohjautuvan terrorismin katsotaan olevan suurin uhkatekijä terrorismin toimintakentällä.¹¹⁶ Viidentenä kohtana

---

¹¹² Sama, s.11, 18 ja 19.

¹¹³ National Strategy for Combating Terrorism 2006, s.4.Saatavissa <http://georgewebush-whitehouse.archives.gov/nsc/nsct/2006/>, viitattu 7.1.2013

¹¹⁴ Sama, s.14–15

¹¹⁵ Sama, s.4

¹¹⁶ Sama, s.5

tuodaan esille kotikutoisen terrorismin nousu läntisissä demokraattisissa valtioissa. Strategiasa tuodaan esille huoli siitä, että jotkut etniset tai uskonnolliset ryhmät eivät halua tai ovat kyvyttömiä sopeutumaan kotimaidensa demokraattiseen ajattelutapaan. Nämä ryhmät tuntevat yhteenkuuluvuutta terroristijärjestöjen levittämän ideologian kanssa ja ne saattavat radikaloitua samalla tavalla kuten ihmiset niillä alueilla, joissa terroristijärjestöt pääsevät vaikuttamaan ilman yhteiskunnan vaikutusta ja demokraattista ajattelutapaa.¹¹⁷

Terrorismin vastaisen toiminnan periaatteet ovat samankaltaiset kuin vuoden 2003 vastaavassa asiakirjassa. Aikaisempaan verrattuna kaksi tekijää nostetaan korostetummin esille. Ensimmäisenä tunnistetaan, että pelkkä sotilaallisen voiman käyttö ei riitä ratkaisemaan ja poistamaan terrorismin muodostaman uhkaa, vaan keinovalikoimaan on lisättävä demokraattiset, ihmisoikeudet paremmin huomioon ottavat keinot.¹¹⁸ Tähän liittyy selkeästi kotikutoisen terrorismin uhan lisääntyminen myös demokraattisissa valtioissa. Toisena painopisteenä nähdään ennaltaehkäisevät toimenpiteet, joilla pyritään estämään terrorismin synty ja pysyvän tukialueen saavuttaminen kehittymättömissä valtioissa.¹¹⁹ Diplomatia, kansainvälinen yhteistyö sekä kehitysyhteistyö saavat vuoden 2006 strategiassa entistä tärkeämpää roolia toiminnassa terrorismia vastaan.

Vuoden 2011 strategia muuttuu merkittävästi edeltäjiinsä verrattuna. Asiakirjassa tuodaan selkeästi esille, että Yhdysvallat ei ole sodassa terrorismia tai islamin uskontoa vastaa. Viholliseksi ja samalla suurimmiksi terrorismin uhaksi määritetään al-Qaeda, al-Qaedan kanssa yhteistyössä toimivat järjestöt sekä henkilöt, jotka ovat omaksuneet al-Qaedan ajattelutavat, tavoitteet sekä ideologian.¹²⁰ Tämän linjauksen mukainen toiminta toteutuu Afganistanin, Pakistanin ja Irakin lisäksi myös Jemenissä. Jemenistä on muodostunut al-Qaedalle entistä tärkeämpi alue vuoden 2012 aikana koska se on menettänyt asemiaan edellä mainituilla alueilla.¹²¹ Al-Qaeda valtasi arabikevään aikana vuonna 2011 useita alueita Jemenin eteläosista ja on pyrkinyt alueiden hallintaan. Yhdysvallat on reagoinut al-Qaedan aktivoitumisiin ja toimintaan alueella. Yhdysvallat ja Jemenin hallitus tuottavat yhteistoiminnassa tiedustelutietojen perusteella listan henkilöistä ja kohteista, joiden katsotaan olevan osa al-Qaedaa tai tukevan sen toimintaa. Näitä kohteita vastaan toimitaan miehittämättömillä lennokeilla ja iskut

---

¹¹⁷ Sama, s.10–11

¹¹⁸ Sama, s.9

¹¹⁹ Sama

¹²⁰ National Strategy for Combating Terrorism 2011, s.3. Saatavilla http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/counterterrorism_strategy.pdf, viitattu 7.1.2013

¹²¹ Helsingin sanomat 29.1.2013, s.B1

kohteita vastaan hyväksyy Yhdysvaltain presidentti.¹²² Kohteet pyritään tuhoamaan näiden iskujen kautta. Terrorismin vastainen toiminta on saanut teknologisen kehityksen kautta uusia piirteitä. Terrorismista epäiltyjen henkilöiden eliminointi ei enää vaadi laajaa sotilaallista operaatiota vaan iskut voidaan toteuttaa epäsuorasti.

Vuoden 2011 strategiassa tuodaan aikaisempia strategioita selvemmin esille terrorismin vastaisen toiminnan periaatteet ja keinot. Tavoitteina ovat Yhdysvaltojen kansalaisten ja intressien suojaaminen kotimaassa sekä ulkomailla, al-Qaeda ja sen kanssa toimivien järjestöjen ja yksityishenkilöiden muodostaman uhan poistaminen, joukkotuhoaseiden käytön estäminen terroriteoissa, turva-alueiden kieltäminen terroristeilta, vastaterrorismi toiminnan kehittämisen kansainvälisessä ympäristössä, al-Qaeda ja sen globaalien vaikutusvallan vähentäminen sekä liittolaissuhteiden katkaiseminen ja tukikeinojen kuten rahoituksen, siirtymisvapauden, viestintäkeinojen ja logistiikkatuen kiistäminen terroristeilta.¹²³ Keinoina toiminnalle ovat sitoutuminen Yhdysvaltojen edustaminen perusarvojen toteuttamiseen ja levittämiseen, kansainvälisen yhteistyön lisääminen, vastaterrorismissä käytettävien keinojen ja tapojen kehittäminen sekä ennaltaehkäisevä toiminta terrorismia vastaan.¹²⁴ Vertailu Yhdysvaltojen terrorismin vastaisen toiminnan strategian päälinjojen muutoksista on esitetty liitteessä 2.

3.3 Johtopäätökset

Terrorismin uhka ei poistunut uhkamalleista kylmän sodan päättymisen jälkeen, vaikka tutkittaessa Yhdysvaltain hallinnon kansallista turvallisuusstrategiaa vuodelta 1991 lähtökohtaisesti näin ajateltiin. Vuoden 1991 strategiasta käy selkeästi ilmi, että Kööpenhaminan turvallistamisteorian mukaisesti terrorismia käsitellään normaalin poliittisen keskustelun yhteydessä ja se ei aiheuta välitöntä uhkaa Yhdysvaltain sisäiselle turvallisuudelle. Terrorismin katsotaan vain olevan osa suurempaa uhkaa, joka muodostuu paikallisista konflikteista sekä joukkotuhoaseiden valvomattomasta leviämisestä globaalissa ympäristössä.

Vuosien 1993–2000 aikana Yhdysvallat ja sen kansalaiset joutuivat uudenlaisten terroristi-iskujen kohteeksi. Vuonna 1993 tehty isku World Trade Centerissä sekä 1995 toteutettu isku Oklahomassa osoittivat Yhdysvaltain hallinnolle, että terrorismi ei enää ollut kaukainen uhka vaan myös Yhdysvaltain maaperällä voitiin suorittaa laajamittaisia iskuja. Ulkomailla terroris-

¹²² Helsingin sanomat 29.1.2013, s.B2

¹²³ National Strategy for Combating Terrorism 2011, s.8-10. Saatavilla http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/counterterrorism_strategy.pdf, viitattu 7.1.2013

¹²⁴ Sama s.5–8.

ti-iskut kohdentuivat pääasiassa Yhdysvaltain asevoimien edustajiin varsinkin niiden maiden alueelle, joissa Yhdysvaltojen osallistuivat taistelutehtäviin.

Uusi terrorismi vaikutti hahmottomalta ja selkeää kohdetta vailla olevalta. Tavoite vaikutti olevan vain mahdollisemman suuren tuhon aikaansaaminen. Samalla tuli selväksi, että uskonnollinen ja kotikutoinen terrorismi muodostavat merkittävän uhan yhteiskunnan turvallisuudelle. Vuosien 1993–2000 välisenä aikana laadituista turvallisuusstrategioista käy selkeästi esille, että terrorismin uhka turvallistettiin. Yhdysvallat varasi mahdollisuuden käyttää sotilaallista voimaa terroristijärjestöjä ja niitä tukevia maita vastaan tarvittaessa ilman kansainvälistä hyväksyntää. Terrorismin uhka ja sen torjunta tuotiin osaksi sotilasliitto Naton strategiaa ja kansainvälisen yhteistyön kautta tiukennettiin rajaturvallisuutta ja lisättiin eri viranomais-toimijoiden toimivaltuuksia.

Vuosien 1993–2000 aikana Yhdysvaltain valtion sisäisessä turvallisuuspolitiikassa näkyy myös terrorismin turvallistamisen vaikutus. Turvallisuusstrategioista käy ilmi tiedustelu- ja poliisiviranomaisten toimivaltuuksien lisääminen valvonnan ja ennaltaehkäisyn parantamiseksi. Valtion sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viraston valmiuskykyä nostettiin ja asevoimille annettiin selkeitä tehtäviä liittyen terrorismin vastaiseen toimintaan. Nämä toimenpiteet tulivat osaksi viranomaistoiminnan päivittäistä toimintaa eivätkä vaatineet erillistä poliittista ohjausta toimeenpanon kannalta. Terrorismin ja varsinkin siihen liittyvä uhka on näin ollen turvallistettu. Tänä aikana poliittista keskustelua kuitenkin käydään aktiivisesti ja varsinkin Yhdysvallat pyrkivät kansainvälisen yhteistyön kautta kehittämään ja parantamaan vastatoimia kansainvälistä terrorismia vastaan

Vuosien 2001–2009 aikana tilanne muuttuu ratkaisevasti. 11.9.2001 tehdyt iskut Yhdysvaltojen maaperällä aiheuttavat välittömän reagoinnin ja terrorismin uhka militarisoitiin. Itse toiminnan käynnistämiseen ei laadittu kansallista turvallisuusstrategiaa, mutta noin kuukausi iskujen jälkeen Yhdysvaltain hallinto julkaisi puolustuselonteon (Quadrennial Defence Review), jossa todettiin Yhdysvaltojen olevan sodassa terrorismia vastaan. Kohteena ei ollut yksittäinen järjestö eikä valtio vaan pikemminkin koko terrorismin idea, jonka tavoitteena on hyökätä viattomia sivullisia kohtaan.

11.9.2001 iskujen jälkeen presidentti George W. Bush julisti Yhdysvaltojen olevan poikkeustilassa. Yhdysvaltain kongressi hyväksyi lakiesityksen, jonka mukaan presidentillä oli oikeus käyttää kaikkia kansallisia voimavaroja niitä tahoja kohtaan, joiden presidentti katsoo suunnittelevan, osallistuvan tai tukevan terrorismia. Päätöksentekovalta terrorismiin liittyvistä toimis-

ta siirtyi pois kongressilta Yhdysvaltain presidentille ja hallitukselle. Kongressi hyväksyi iskujen jälkeen myös niin sanotun Patriot Act -lain, joka laajensi huomattavasti Yhdysvaltain viranomaisten valtuuksia toimia terrorismia vastaan kotimaassa ja ulkomailla. Vuosien 2002 ja 2006 julkaistujen kansallisten turvallisuusstrategioiden voidaan katsoa olevan sodanajan strategioita, joiden tavoitteena on määritellä terrorismin vastaisen sodan periaatteet. Strategiat painottavat kaikilla tasoilla sotilaallisen voiman käyttöä tehokkaimpana keinona terrorismin vastaisessa toiminnassa.

Vuosina 2010–2012 aikana tilanne on muuttunut. Vuosiin 2001–2009 verrattuna kansallisessa turvallisuusstrategiassa on tuotu esille, että Yhdysvallat eivät enää käy sotaa koko terrorismin käsitettä vastaan vaan yksilöidyiksi kohteeksi ovat muodostuneet al-Qaeda ja sitä tukevat järjestöt ja muut tahot sekä yksilöt. Strategiassa pyritään selkeästi pois militarisoidusta ajattelusta ja todetaan, että terrorismin muodostamaa uhkaa ei voida voittaa tai poistaa pelkästään sotilaallisen voiman käytöllä. Terrorismin uhka tunnistetaan strategiassa edelleen merkittäväksi, mutta esimerkiksi joukkotuhoaseiden käyttö terroristi-iskuissa nähdään vakavammaksi uhaksi. Asiakirjassa korostetaan aikaisempia strategioita enemmän ihmisoikeuksia kunnioittavia ja demokraattisempia toimintatapoja terrorismin vastaisessa toiminnassa sekä pyritään tehostamaan lainsäädännöllisiä ja rikosoikeudellisia käytäntöjä kansainvälisen yhteistyön kautta. Näiden strategisten linjausten kautta voidaan katsoa, että vuoden 2010 strategiassa terrorismin muodostama uhka on laskenut ja se on laajennetun turvallisuuskäsityksen mukaisesti turvallisempi ongelma. Nähtäväksi jää palaako terrorismi koskaan alemmalle uhkatasolle Yhdysvaltain turvallisuuspolitiikassa tulevina vuosina.

4 TERRORISMIN VAIKUTUS EUROOPAN UNIONIN TURVALLISUUSSTRATEGIAAN KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

Turvallisuusyhteisönä Euroopan unionin turvallisuuspolitiikkaa määrittävät monet eri tason asiakirjat, jotka voidaan katsoa strategisiksi. Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden toimintaan vaikuttavia turvallisuusstrategioita voidaan katsoa olevan esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukset sekä Euroopan neuvoston sopimukset. Eurooppalaisesta näkökulmasta voidaan oikeutetusti todeta, että vuonna 1977 Euroopan neuvoston laatima laki terrorismia vastaan (European Convention on the Suppression of Terrorism)¹²⁵ on merkittävin asiakirja terrorismin vastaisessa toiminnassa. Asiakirjan ovat ratifioineet myös kaikki Euroopan unionin valtiot. Asiakirjassa käsitellään terrorismia yleisellä tasolla ja luokitellaan terrorismiksi katsottavat keinot.¹²⁶ Asiakirjasta tosin puuttuu yleinen terrorismin määritelmä.

Euroopan unionissa terrorismin muodostamaan uhkaa käsiteltiin jo 1990-luvun aikana, mutta tämä työ oli melko jäsentymätöntä, sillä suurin osa terrorismin vastaisesta toiminnasta tapahtui jäsenvaltioiden alueelle.¹²⁷ 11.9.2001 tapahtumat olivat Euroopan unionin toiminnan kannalta melkoinen vedenjakaja. Terrorismin vastainen toiminta Euroopassa tehostui iskujen jälkeen ja niihin reagoitiin nopeasti. EU päätti jäädyttää kaikki varat, jotka kuuluivat terrorismin rahoituksesta epäillyille järjestöille ja henkilöille, EU-komissio perusti erillisen bioterrorismin ja kemiallisen terrorismin torjuntaa käsittelevän tieteellisen asiantuntijaryhmän.¹²⁸

Vuonna 2002 laadittiin ja hyväksyttiin käyttöön EU:n mittakaavassa pikavauhtia puitesopimus terrorismin vastaisesta toiminnasta¹²⁹ ja vuonna 2003 allekirjoitettiin ja hyväksyttiin Euroopan unionin turvallisuusstrategia.¹³⁰ Näin ollen voidaan todeta terrorismin uhan aiheuttaneen turvallisuuspoliittisen muutoksen, joka vaikutti kaikkiin Euroopan unionin jäsenvaltioihin.

Euroopan unionin strategisen tason asiakirjat, jotka käsittelevät terrorismia uhkamallina jaetaan tässä tutkimuksessa EU:n perussopimukseen, sisä- ja oikeusasioiden pitkántähtäimen suunnitelmiin, turvallisuusstrategiaan, sisäisen turvallisuuden strategiaan sekä terrorismin

---

¹²⁵ European Convention on the Suppression of Terrorism 1977. Saatavilla: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/090.htm>, viitattu 8.1.2013

¹²⁶ Sama, s. 2-3

¹²⁷ Malkki 2010, s.179

¹²⁸ Laitinen ja Lumio 2009,s.101

¹²⁹ Sama

¹³⁰ Malkki 2010, s.179

vastaisen toiminnan strategiaan. Perussopimuksia ovat vuonna 1992, 1997, 2001 ja 2007 allekirjoitetut Maastrichtin, Amsterdamin, Nizzan ja Lissabonin sopimus. Sisä- ja oikeusasioita käsittelevät ohjelmat ovat vuosina 1999, 2004 ja 2010 hyväksytyt Tampereen, Haagin ja Tukholman ohjelmat. Euroopan unionin turvallisuusstrategia allekirjoitettiin vuonna 2003 ja täytäntöönpanoa arvioitiin ja strategiaa päivitettiin vuosina 2009 ja 2011. Sisäisen turvallisuuden strategia hyväksyttiin vuonna 2010. Tärkeimmät terrorismin vastaisen toiminnan strategiat ovat vuonna 2002 hyväksytty puitesopimus terrorismin torjunnasta sekä 2005 allekirjoitettu Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia.

4.1 Euroopan unionin perussopimukset

Terrorismia ja sen vaikutuksia Euroopan unioniin käsitellään perussopimuksissa yleisillä tasoilla. Maastrichtin ja sitä tarkentavan Amsterdamin sopimuksen 29 ja 31 artikloissa, joissa annetaan määräyksiä poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa, mainitaan terrorismi rikolliseksi toiminnaksi, joka uhkaa Euroopan unionin kansalaisten vapautta, turvallisuutta ja oikeutta.¹³¹ Terrorismin vastaiseksi toiminnaksi määritetään jäsenvaltioiden tiivis yhteistyö poliisi-, tulli- ja oikeusviranomaisten kanssa. Samassa yhteydessä mainitaan Euroopan poliisiviraston (Europol) perustaminen ja vastuu rikollisuuden ja terrorismin vastaisessa toiminnassa.¹³²

Nizzan sopimus ei tuonut perussopimukseen muutoksia terrorismin muodostaman uhkakuvan kannalta, mutta Lissabonin sopimuksessa terrorismin uhka otetaan huomioon uudella tavalla. Terrorismin uhka mielletään vakavaksi rikollisuudeksi, jota vastaan toimitaan aikaisempien sopimusten mukaan poliisi-, tulli- ja oikeusviranomaisten toimin. Sopimuksessa määritetään kaksi aikaisempaan korkeamman tason keinoa terrorismin vastaisessa toiminnassa. Sopimuksen 61h artiklassa todetaan, että Euroopan parlamentilla ja neuvostolla on mahdollisuus tarvittaessa vaikuttaa taloudellisiin tekijöihin terrorismia rajoittavana ja ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä.¹³³ Sopimuksen 222 artiklassa, joka tunnetaan yhteisvastuulausekkeena, todetaan yksikantaan, että jäsenvaltiot toimivat yhteisvastuun hengessä, jos toinen jäsenvaltio joutuu terrori-iskun kohteeksi ja EU käyttää kaikkia voimavarojaan, mukaan luettuna sen käyttöön

---

¹³¹ Sopimus Euroopan unionista-29 artikla. Saatavilla: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12002M029:FI:HTML, viitattu 8.1.2013

¹³² Sama

¹³³ Lissabonin sopimus Euroopan unionista 2007, s.61. Saatavilla: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:FI:PDF, viitattu 8.1.2013

asetettuja sotilaallisia voimavaroja, jos katsotaan tarpeelliseksi torjua terrorismin muodostama uhka jäsenvaltioiden alueella.¹³⁴

4.2 Euroopan unionin sisä- ja oikeustoiminnan ohjelmat

Perussopimusten tarkentamiseksi koskien Euroopan unionin alueen oikeus-, vapaus- ja turvallisuusasioita on laadittu pitkän tähtäimen ohjelmia, joiden tavoitteena on saada aikaan turvallinen Eurooppa, jossa kunnioitetaan kansalaisten perusoikeuksia ja -vapauksia.¹³⁵ Tampereen ohjelmassa terrorismin uhkaa ei mainita erikseen vaan se rinnastetaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen.¹³⁶ Asiakirjassa korostetaan jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten tiivistä yhteistyötä, todetaan Europolin laajennetut toimivaltuudet ja annetaan näkemys siitä, että jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien erilaisuutta käsiteltäessä valtioiden rajat ylittävää rikollista toimintaa ja terrorismia, tulisi pienentää.¹³⁷

Haagin ohjelmassa terrorismin muodostama uhka on noussut keskeisimmiksi turvallisuuteen vaikuttavaksi tekijäksi vuonna 2001 Yhdysvaltoihin sekä vuonna 2004 Madridin tehtyjen terrori-iskujen vaikutuksesta.¹³⁸ Terrorismin osalta Haagin ohjelman tavoitteena on parantaa unionin ja jäsenvaltioiden yleistä kykyä terrorismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Jäsenvaltioiden on näin ollen otettava huomioon kansallisen turvallisuuden parantamisen ohella vaikutukset myös Euroopan unionin turvallisuuteen.¹³⁹ Pääkohtina terrorismin vastaisessa toiminnassa nähdään seuraavat osakokonaisuudet:

- jäsenvaltioiden tuomioistuinmenettelyiden kehittäminen
- poliisi- ja oikeusviranomaisten yhteistyön kehittäminen
- jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentäminen
- Europolin ja Eurojustin toimintojen tehostaminen ja niiden toimintavaltuuksien lisääminen
- rajaturvallisuuden parantaminen erityisesti biometristen tunnisteen avulla

---

¹³⁴ Sama, s.102

¹³⁵ Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten. Saatavilla: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/jl0034_fi.html, viitattu 8.1.2013

¹³⁶ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – tulostaulu vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustavan alueen toteutumisen seuraamiseksi Euroopan unionissa 2000, s.18. Saatavilla www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0167:FIN:FI:PDF, viitattu 8.1.2013

¹³⁷ Sama, s.18-19

¹³⁸ Haagin ohjelma: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittaminen Euroopan unionissa 2005, s. 1. Saatavilla <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0184:FIN:FI:PDF>, viitattu 8.1.2013

¹³⁹ Sama, s.2

- tiedustelu- ja turvallisuuspalvelujen yhteistyön tiivistäminen
- tiedonvaihdon parantaminen
- tiedustelutoiminnan tehostaminen tarvittaessa jopa jäsenvaltion rajan yli
- terrorismin rahoituksen torjuntatoimenpiteiden tehostaminen
- kolmansien maiden tukeminen terrorismin vastaisen toimenpiteiden tehostamisessa sekä rahoittamisella että asiantuntija-avulla
- terrorisminvastaisten strategioiden laatiminen, joita ovat esimerkiksi radikalisoitumiseen ja värväystoimintaan puuttuminen.¹⁴⁰

Terrorismin uhka ja siihen varautuminen ovat koko Haagin ohjelman läpäisevä punainen lanka, jolla pyritään parantamaan ja kehittämään Euroopan unionin turvallisuutta ja turvallisuustoiminnan toimintatapoja. Turvallisuuden näkökulma korostuu asiakirjassa alusta loppuun saakka.

Tukholman ohjelmassa terrorismin muodostama uhka Euroopan unionille ja sen jäsenmaiden turvallisuudelle katsotaan Haagin ohjelman tapaan olevan keskeisin tekijä. Asiakirjassa tuodaan esille terrorismin ja terroristijärjestöjen mukautumiskyky, kun niitä kohtaan suunnataan vastatoimia.¹⁴¹ Tukholman ohjelmaan on tuotu näkemys, jonka mukaan terroristijärjestöt voivat käyttää iskuissaan CBRN- materiaaleja.¹⁴²

Terrorismin vastaiseen toimintaan Tukholman ohjelmassa on tuotu muuttunut näkökulma Haagin vastaavaan verrattuna. Ensimmäisenä merkittävänä erona on huomio, jossa esitetään, että Euroopan unionin toimintaan tulisi kehittää erillinen oma sisäisen turvallisuuden strategia, jolla yhdenmukaistetaan ja vahvistetaan unionin ja jäsenmaiden turvallisuustoiminnan yhteistyötä.¹⁴³ Strategiassa pohjana tulisi olla Lissabonin sopimus ja sen myötä laillistettu artikla 222 eli yhteisvastuulauseke sotilaallisen voiman käytöstä.¹⁴⁴

Toisena merkittävänä erona on asiakirjan määrittämien terrorismin vastaisten toimintojen kytkeminen tiukasti lainsäädäntöön kunnioittaen erityisesti yksilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia.¹⁴⁵ Ohjelmassa painotetaan, että mitään ihmisryhmää tai osapuolta ei saa leimata

---

¹⁴⁰ Sama, s.6–9

¹⁴¹ Eurooppa Neuvosto Tukholman ohjelma – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisiaan ja heidän suojeluaan varten 2010, s.24. Saatavilla: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:FI:PDF, viitattu 8.1.2013

¹⁴² Sama, s.25

¹⁴³ Sama, s.5

¹⁴⁴ Sama

¹⁴⁵ Sama, s.23

terrorismin vastaisessa toiminnassa.¹⁴⁶ Asiakirjassa pyritään selkeästi pois Haagin ohjelman melko tiukoista, jopa ihmisoikeuksia ja -vapauksia rajoittavista toimintamalleista terrorismin uhan torjumiseen ja poistamiseen liittyvässä toiminnassa. Kansainvälisen yhteistoiminnan merkitystä ja vaikutusta toimintaan tuodaan aikaisempaan selkeämmin esille. Yhdysvaltojen, Venäjän ja muiden valtioiden kanssa tehtävä yhteistyö esimerkiksi tiedonvaihdon ja henkilö-tietojen jakamisen osalta sekä toimintojen yhdenmukaistaminen kansainvälisten yhteisöjen kuten YK:n ja Euroopan neuvoston kanssa nähdään ensiarvoisen tärkeäksi terrorismin vastaisessa toiminnassa ja koko turvallisuusajattelun parantamisessa.¹⁴⁷

4.3 Euroopan unionin turvallisuusstrategia

Euroopan unionin turvallisuusstrategia on ensimmäinen virallinen strategia, joka määrittää Euroopan unionin toimintakehyksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ympäristössä. Strategia tuodaan esille ja määritetään toimintaympäristön ja uhka- arvioiden perusteilla Euroopan unionin yhteiset edut, strategiset tavoitteet ja toimintakykyvaatimukset.¹⁴⁸ Asiakirja allekirjoitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2003 ja sitä on päivitetty vuonna 2008. Vuonna 2010 hyväksyttiin ja otettiin käyttöön Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden strategia joka täydentää turvallisuusstrategiaa keskittymällä Euroopan unionin sisäiseen turvallisuuspolitiikkaan.

Vuoden 2003 turvallisuusstrategiassa terrorismi mainitaan ensimmäisenä maailmanlaajuisena uhkana, joka vaarantaa EU:n ja sen jäsenmaiden turvallisuutta.¹⁴⁹ Strategiassa todetaan että: *Terrorismi vaarantaa ihmishenkiä, aiheuttaa kustannuksia, pyrkii vahingoittamaan yhteiskuntiemme avoimutta ja suvaitsevaisuutta sekä muodostaa kasvavan strategisen uhan koko Euroopalle. Pelottavimmassa skenaariossa terroristiryhmät saavat haltuunsa joukkotuhoaseita. Tällaisessa tapauksessa pieni ryhmä pystyisi aiheuttamaan tuhoa sellaisessa mittakaavassa, joka oli aikaisemmin mahdollista vain valtioille ja armeijoille.*¹⁵⁰ Strategiassa tuodaan selkeästi esille terrorismin muodostama uhka turvallisuuden kaikille sektoreille. Kokonaisturvallisuuden kannalta strategiassa tuodaan esille pahin mahdollinen vaihtoehto, jossa terrorismi yhdistetään joukkotuhoaseiden saatavuuteen, järjestäytyneen rikollisuuden luomiin taloudellisiin ja materiaalisiin mahdollisuuksiin, toimintakyvyttömiä valtioiden mahdollistamiin tukialuei-

¹⁴⁶ Sama

¹⁴⁷ Sama, s.34–35

¹⁴⁸ Suomen ulkoasianministeriön internet- sivut. Saatavilla:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=32288&contentlan=1&culture=fi-FI>, viitattu 9.1.2013

¹⁴⁹ Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa – Euroopan unionin turvallisuusstrategia 2003, s. 3. Saatavilla: www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIFI.pdf, viitattu 9.1.2013

¹⁵⁰ Sama, s.3–4

siin sekä alueellisten konfliktien aiheuttamaan ääriliikehdintään.¹⁵¹ Tämä kokonaisuus luokitellaan erittäin vakavaksi.

Strategiassa otetaan kantaan muuttuvaan terrorismiin ja painotetaan suurimman uhan muodostuvan uskonnollispuhjuisesta terrorismista. Samalla tuodaan esille terroristijärjestöjen merkittävät voimavarat, niiden kyky käyttää hyväkseen verkostomaista rakennetta ja pyrkimys käyttää rajoittamatonta väkivaltaa mahdollisemman suuren uhriluvun saavuttamiseksi.¹⁵² Mielenkiintoisen kokonaisuuden muodostaa toteamus, että Eurooppa ei ole pelkästään kohde terrorismille vaan Euroopan alue muodostaa myös tukikohdan terroristijärjestölle.¹⁵³ Strategiassa tunnustetaan, että al-Qaedaan solujen logistisia tukikohtia on paljastettu esimerkiksi Saksassa.¹⁵⁴

Terrorismin muodostaman uhan pienentämiseksi ja Euroopan unionin turvallisuuden parantamiseksi strategiassa määritetään kolme päätavoitetta. Ensimmäisenä tekijänä painotetaan kansainvälisen yhteistyön merkitystä. Transatlanttinen yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa sekä monenkeskinen yhteistyö muiden turvallisuusyhteisöjen kanssa määritetään painopiste alueiksi.¹⁵⁵ Toimintatapoja ovat esimerkiksi kansainvälisen lainsäädännön, kehitystoiminnan ja demokratian yhdenmukaistaminen.¹⁵⁶ Aktiivinen osallistuminen turvallisuuden kehittämiseen EU:n naapurialueilla katsotaan olevan toinen niistä pääkeinoista, joilla voidaan vähentää terrorismin muodostamaa uhkaa.¹⁵⁷ Kolmantena keinona on oikeus- ja lainsäädäntötoiminnan yhdenmukaistaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä.¹⁵⁸

Euroopan turvallisuusstrategiaa päivitettiin vuonna 2009 samassa yhteydessä, kun arvioitiin aikaisemmin julkaistun strategian täytäntöönpanoa. Täytäntöönpanon arvioinnissa keskeinen viesti on, että ne toimenpiteet jotka tuotiin esille aikaisemmassa asiakirjassa, Haagin ohjelmassa ja EU:n terrorismin vastaisessa strategiassa, ovat olleet merkittävässä roolissa terrorismin uhan vähentämisessä ja turvallisuuden parantamisessa Euroopan unionin alueella.¹⁵⁹ Terrorismia itsessään ei enää luokitella vakavimmaksi Euroopan turvallisuutta uhkaavaksi teki-

---

¹⁵¹ Sama

¹⁵² Sama, s.3

¹⁵³ Sama

¹⁵⁴ Sama

¹⁵⁵ Sama, s.9–10

¹⁵⁶ Sama, s.7

¹⁵⁷ Sama, s.7–8

¹⁵⁸ Sama, s.9–10

¹⁵⁹ Selvitys Euroopan unionin turvallisuusstrategian täytäntöönpanosta – Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa 2008, s.1. Saatavilla:

www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/FI/reports/104635.pdf, viitattu 9.1.2013

jäksi, vaan päivityksen myötä joukkotuhoukseiden leviäminen ja niiden käyttö terroristijärjestöjen toimesta nousee merkittävämpään rooliin.¹⁶⁰ Uhka-arvioon tuodaan mukaan siis enemmän konkreettisuus. Uskollisen terrorismin roolia ei aikaisempaan tapaan korosteta vaan päivityksessä viitataan nousevaan kotikutoisen terrorismin muodostamaan uhkaan, jonka katsotaan olevan syinä Madridin sekä Lontoon terroristi-iskuihin.¹⁶¹ Terrorismin vastaisessa toiminnassa painotetaan aikaisemmassa strategiassa käytettäviä keinoja muutamien poikkeuksin. Sotilaallisen voiman käyttöä ei enää tuoda niin selkeästi esille, ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden merkitystä painotetaan¹⁶² ja esille tuodaan Euroopan unionin terrorismin vastaisen strategian noudattaminen pääkeinona.¹⁶³

Sisäisen turvallisuuden strategia perustuu Tukholman ohjelman. Sen tavoitteena on yhdenmukaistaa EU:n turvallisuusajattelua ottaen huomioon aikaisemmin laaditut strategiat.¹⁶⁴ Strategia määrittää suurimmiksi Eurooppaa vastaan kohdistuviksi riskeiksi ja uhkiksi rikollisuuteen liittyvät toiminnat, joista merkittävimpana mainitaan terrorismi.¹⁶⁵ Terrorismin muodostama uhka aiheutuu sen piittaamattomuudesta demokraattisia arvoja kohtaan, globaalista ulottuvuudesta, radikalisoitumisen hyväksikäytöstä, internetin käytöstä propagandan levittämiseen sekä rikollisista tavoista hankkia rahoitusta.¹⁶⁶ Vastatoiminnaksi terrorismin muodostamaan uhkaan strategiassa on tuotu esille EU:n aikaisemmin käyttöönottamat keinot sekä linjataan kymmenen strategista linjaa, joiden kautta toimintaa voidaan tehostaa. Keinovalikoimat ja strategiset linjaukset ovat esitetty liitteessä 4.

4.4 Euroopan unionin terrorismin vastaisen toiminnan strategiat

11.9.2001 iskujen jälkeen Euroopan unionin neuvosto ryhtyi valmistelemaan puitesopimusta, jonka tavoitteena oli vahvistaa terrorismin torjuntaa EU:n tasolla. Puitesopimus allekirjoitettiin ja hyväksyttiin vuoden 2002 kesäkuussa. Puitesopimuksen mukaan terrorismi muodostaa yhden vakavimmasta uhista ja loukkauksista EU:n perusarvoja ja -toimintoja kohtaan, joita ovat ihmisarvo, vapaus, tasa-arvo, yhteisvastuullisuus, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen.¹⁶⁷ Tähän uhkaan vastaamiseksi puitesopimuksen tärkeimpänä tavoitteena on

¹⁶⁰ Sama, s.3

¹⁶¹ Sama

¹⁶² Sama, s. 4

¹⁶³ Sama

¹⁶⁴ Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden strategia – kohti eurooppalaista turvallisuusmallia 2010, s.7. Saatavilla: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313FIC.pdf, viitattu 10.1.2013

¹⁶⁵ Sama, s.7 ja 14

¹⁶⁶ Sama, s.14

¹⁶⁷ Neuvoston puitepäätös 2002/475/YOS 2002, s.1. Saavilla: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:164:0003:0007:FI:PDF>, viitattu 9.1.2013

lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä laatimalla vähimmäissäännöt, jotka koskevat terroritekojen tunnusmerkkejä sekä määrittellä terroritekojen seuraamukset. EU:n jäsenvaltioiden on sisällytettävä ne kansalliseen lainsäädäntöönsä.¹⁶⁸ Tässä puitesopimuksessa otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa tarkka terrorismin ja terroristiryhmän määritelmä sekä kriminalisoidaan terroritoimintaan liittyvät rikokset että yllyttäminen, avunanto ja yritys.¹⁶⁹ Tätä puitesopimusta voidaan pitää Euroopan unionin ensimmäisenä virallisena strategisentason asiakirjana, joka selkeästi määrittää terrorismin muodostaman uhan ja terrorismin vastaisen toiminnan periaatteet.

Vuonna 2002 hyväksyttyä puitesopimusta päivitettiin vuonna 2008. Terrorismin muodostamaa uhkaa Euroopan unionin perusarvoille ja -toiminnoille ei ole muutettu aikaisempaan sopimukseen verrattuna, mutta sopimuksessa on tuotu esille terrorismin uhan sekä terroristijärjestöjen toimintatapojen kehitys. Päivityksessä todetaan, että järjestyneiden ryhmien tilalle ovat tulleet löyhästi toisiinsa liittyvät, puoli-itseenäiset solut.¹⁷⁰ Näiden solujen katsotaan toimivan kansainvälisen terrorismin yhdyslinkkeinä. Ne käyttävät lisääntyvässä määrin internetiä värväykseen, koulutukseen ja julkiseen yllytykseen.¹⁷¹ Tämä uuden uhan vähentämiseksi puitesopimuksessa tuodaan esille, että internetin käyttö terrorismirikoksiin voidaan myös kriminalisoida, mutta toiminnassa pitää ottaa huomioon ihmisoikeudet ja sananvapaus.¹⁷²

Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia julkaistiin vuonna 2005. Strategia on selkeä jatkumo vuoden 2002 puitesopimuksen, vuoden 2003 turvallisuusstrategian sekä vuonna 2004 hyväksytyyn Haagin sopimuksen kanssa. Strategian laatimiseen ovat vaikuttaneet Madridin ja Lontoon terroristi-iskut. Asiakirjassa terrorismin todetaan olevan uhka kaikille valtioille ja kaikille kansoille asettamalla turvallisuus, demokraattiset arvot sekä kansalaisyhteiskunnat ja -vapaudet vakavaan vaaraan.¹⁷³ Terrorismi muodostaa uhan erityisesti Euroopan unionin alueella, koska unionista muodostuu yhä avoimempi kokonaisuus, jossa turvallisuuden sisäiset ja ulkoiset näkökohdat liittyvät läheisesti yhteen ja jossa liikkuminen on entistä vapaampaa.¹⁷⁴ Näiden näkökulmien vaikutuksesta strategiassa määritetään terrorismin vastaisen toiminnan malli, joka perustuu neljään pilariin – ennaltaehkäisyyn, suojaukseen, toiminnan estämiseen ja

---

¹⁶⁸ Sama, s.2–5

¹⁶⁹ Sama, s.3–4

¹⁷⁰ Neuvoston puitepäätös 2008/919/YOS 2008, s.1. Saatavilla: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:330:0021:0023:FI:PDF>, viitattu 9.1.2013

¹⁷¹ Sama

¹⁷² Sama, s.2–3

¹⁷³ Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia 2005, s.6. Saatavilla <http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/05/st14/st14469-re04.fi05.pdf>, viitattu 9.1.2013

¹⁷⁴ Sama

varautumiseen.¹⁷⁵ Asiakirjan strateginen näkemys kokonaistoiminnassa on esitetty liitteessä 3. Terrorismin vastaista strategiaa on arvioitu vuosina 2009 ja 2011, mutta perusmenetelmiin ei näissä asiakirjoissa ole puututtu.

4.5 Johtopäätökset

Terrorismin muodostama uhka ja sen vastaiset toimenpiteet eivät ole uusi asia Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden alueelle. Välittömästi kylmän sodan päättymisen jälkeen aina 2000-luvun alkuun saakka terrorismin uhkaa ei käsitelty EU:n näkökulmasta muuna kuin poliittisena tekijänä. Terrorismi muodosti uhan enemmänkin jäsenvaltioiden turvallisuuspolitiikassa. Terrorismiin vaikuttavia toimenpiteitä tehtiin myös EU:n päätöksentekotasolla, mutta toiminta nojautui enemmänkin YK:n päätöslauselmiin. EU:n perussopimuksissa terrorismi rinnastettiin vakavaan rikollisuuteen, ei niinkään yksittäiseksi uhaksi. Turvallistamisteorian näkökulmasta voidaan puhua siis terrorismin uhan politisoinnista tai sen merkityksestä jäsenvaltioita uhkaavana yhteiskunnallisena ongelmana. Tällaiseen suhtautumiseen on todennäköisesti vaikuttanut EU:n rooli uutena vaikuttajana, jonka toiminta painottui enemmänkin yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen kuin tekijänä ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuden vaikuttavana turvallisuusyhteisönä.

Syyskuun 11. päivän iskut Yhdysvaltoihin muutti tämän ajattelun radikaalisti. Varsin nopeassa rytmissä EU:n mittapuun mukaan hyväksyttiin puitesopimus terrorismin ja sitä tukevien toimintojen kriminalisoimisesta ja sen jälkeen hyväksyttiin Euroopan unionin turvallisuusstrategia, joka määritteli terrorismin avainuhkaksi yhdessä joukkotuhoaseiden kanssa. Turvallisuusstrategiassa tuodaan selkeästi esille sotilaallisen voiman käyttö terrorismin vastaisessa toiminnassa. Terrorismin muodostaman uhan vaikutuksesta kokonaistoimintaan kertoo myös se, että vaikka EU YUTP:n (yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan) ja ETTP:n (Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka) lainsäädännöllinen pohja laadittiin jo Maastrichtin perussopimuksessa¹⁷⁶, niin vasta syyskuun iskujen jälkeen niiden katsottiin olevan tärkeässä roolissa terrorismin vastaisen uhan torjumisessa. Näiden lisäksi myös EU:n alaisten järjestöjen kuten Europolin ja Eurojustin toimivaltuuksia päätettiin lisätä, jotta terrorismin vastaiseen toimintaan kyettäisiin vastaamaan oikealla tasolla. Syyskuun 11. päivän tapahtumien perusteella voidaan katsoa, että terrorismin muodostama uhka turvallistettiin ja osin jopa militarisoitiin. Vaikeuden turvallistamistason määrittämiselle aiheuttaa se tosiasia, että EU:lla ei ollut toimi-

---

¹⁷⁵ Sama

¹⁷⁶ Eloranta 2010, s.197

valtuutta tehdä päätöstä jäsenvaltioidensa asevoimien käytöstä. Voidaan todeta, että aikavälillä 2001–2003 terrorismi uhkamallina nousi vakavimmaksi EU:ta uhkaavaksi tekijäksi ja EU:n mittakaavassa se turvallistettiin.

Vuosien 2004–2007 aikana EU:n suhtautuminen terrorismin muodostamaan uhkaan muuttui. Madridin ja Lontoo terrori-iskut johtivat siihen, että terrorismin katsottiin olevan aikaisempaan vakavampi sisäinen ja ulkoinen uhka. Vuonna 2004 hyväksyttiin yhteisvastuulauseke, vuonna 2005 hyväksyttiin EU:n terrorismin vastainen strategia ja vuonna 2007 Lissabonin sopimus. Näitä toimenpiteitä tarkastellessa voidaan todeta, että terrorismin muodostama uhka ja siihen vastaaminen militarisoitiin. Edelle mainituissa asiakirjoissa määritetään selkeästi, että EU:n johdolla varaudutaan käyttämään sotilaallista voimaa terrorismin uhkaa vastaan. Merkittävä tekijänä voidaan myös todeta, että Lissabonin sopimuksen OSA- asioissa (oikeus- ja sisäasioissa), osittain myös terrorismin torjuntaan liittyvässä yhteistyössä siirryttiin puitepäätöksistä asetuksiin ja direktiiveihin. EU:n merkitys ulkoisen- ja sisäisen turvallisuuden vaikuttajana kasvoi huomattavasti.

Vuosina 2008–2012 suhtautuminen terrorismiin on muuttunut. Vuosien 2003–2007 aikana tehdyt toimenpiteet ovat herättäneet laajaa keskustelua ja osittain jopa arvostelua jäsenvaltioissa. Lissabonin sopimuksessa linjatut toimenpiteet ovat käynnistyneet hitaasti tai niitä ei ole toteutettu ollenkaan. EU:n johdolla laaditut Tukholman ohjelmat ja EU:n sisäisen turvallisuuden strategia painottavat aikaisempia enemmän ihmisoikeuksien ja kansalaisvapauksien merkitystä terrorismin vastaisessa toiminnassa. EU:n toiminnassa on painottunut yhteistyön merkitys oikeus-, poliisi- ja rajanvalvontaviranomaisten kanssa. Näissä toimenpiteissä näkyy selkeästi pyrkimys terrorismin palauttamiseksi poliittiseksi asiaksi, jonka käsittelyssä jäsenvaltioilla on oma kansallinen käsittely- ja toteutusvalta. Tietyt toimenpiteet, jotka ovat hyväksytyt osaksi jatkuvia toimintatapoja niin jäsenvaltioissa kuin EU:ssa osoittavat, että terrorismi ja sen aiheuttama uhka pysyy turvallistettuna tekijänä Euroopan unionin näkökulmassa.

Terrorismi ei ole muuttanut täysin EU:n tai jäsenmaiden turvallisuuspoliittisia toimintamalleja. Terrorismin uhka on kuitenkin muokannut turvallisuuspoliittista ajattelua. Terrorismi on vaikuttanut huomattavasti oikeus- ja sisäasioiden sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitykseen. Terrorismi on parantanut jäsenvaltioiden yhteistoimintaa turvallisuuspolitiikan lisäksi muilla politiikan aloilla. Voidaan todeta, että terrorismi on osaltaan auttanut Euroopan unionin nopeaa muutosta ja kehitystä turvallisuusyhteisöksi.

5 POHDINTA

5.1 Yhdysvaltain ja Euroopan unionin turvallisuusstrategioiden vertailu

Verratessa terrorismia uhkamallina ja sen muutosta vuosina 1991–2012 Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin turvallisuusstrategioissa voidaan samankaltaisuudet ja eroavaisuudet löytää ajallisten, yhteiskunnallisten arvojen ja intressien, sekä terrorismin vastaisen toiminnan päälinjojen kautta. Vuosien 1991–1993 aikana terrorismi koetaan vaikeasti hahmotettavana uhkana, joka rinnastetaan kansainväliseen rikollisuuteen ja osaksi paikallisia konflikteja. Terrorismi koetaan Yhdysvalloissa poliittisena ongelmana ja EU:ssa yhteiskunnallisena, jäsenvaltioiden turvallisuuspolitiikkaan vaikuttavana ongelmana. Molemmat tahot painottavat kansainvälistä yhteistoimintaa sekä lainsäädännöllisiä keinoja terrorismin vastaisen toiminnan päälinjoina.

Vuosina 1993–2000 on havaittavissa suurimmat erot. Yhdysvaltojen näkökulman mukaan terrorismin ja joukkotuhoaseiden vaikutus muuttuu merkittäväksi uhaksi, kun taas EU:ssa terrorismi luokitellaan edelleen jäsentymättömäksi rikolliseksi toiminnaksi. Tässä vaiheessa on selvästi havaittavissa, että Yhdysvaltojen turvallisuuspolitiikassa terrorismi nostetaan turvalistetuksi ongelmaksi. Sisäisen turvallisuuden näkökulmasta uhkaan reagoidaan lisäämällä tiedustelu- ja poliisiviranomaisten toimintavaltuuksia. Viranomaisten valmiutta vastata terrorismiin lisätään ja valmiudet kohdentaa sotilaallisia voimavaroja Yhdysvaltain maaperällä tuodaan mukaan keinovalikoimaan. Kansainvälisessä ympäristössä Yhdysvallat vahvistaa keinoa toimia terrorismia vastaan. Näitä keinoja ovat esimerkiksi taloudellisten pakotteiden käyttö niitä valtioita vastaan, joiden se katsoo tukevan terrorismia tai terroristijärjestöjä. Yhdysvallat myös katsoo olevansa oikeutettu käyttämään sotilaallista voimaa niitä kohteita vastaan, joiden sen katsoo uhkaavan terrorismin keinoin sen kansalaisten tai kansallisten etujen turvallisuutta. EU:ssa terrorismi vuorostaan koetaan poliittisena ongelma, jota vastaan toimitaan lainsäädännöllisin ja kansainvälisen yhteistoiminnan keinoin. Yhdysvalloissa uskonnollislähtöinen terrorismi katsotaan suurimmaksi uhaksi, mutta tunnustetaan myös kotikutoisen terrorismin olemassaolo. Yhdysvallat ja EU painottavat tässä vaiheessa kansainvälistä yhteistyötä terrorismin vastaisten toimintatapojen yhdenmukaistamiseksi, rajaturvallisuuden lisäämiseksi sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi.

Vuosien 2000–2003 aikana molempien turvallisuuspolitiikassa terrorismin suhteen tapahtuu merkittävä muutos. 11.9.2001 iskut aiheuttavat sen, että terrorismin uhka militarisoidaan Yh-

dysvalloissa. Yhdysvallat julistavat sodan terrorismia vastaan ja pääkeinoksi terrorismin vastaisessa toiminnassa nähdään väkivaltaisen ja sotilaallisen voiman käyttö terroristeja tai niitä tukevia tahoja vastaan. Diplomatian aika on ohi. EU reagoi Yhdysvaltoihin tehtyihin iskuihin nopeasti puitesopimuksilla, jossa korostetaan terrorismin rinnastettavuutta kansainväliseen rikollisuuteen. Terrorismia ei kuitenkaan militarisoida, vaan siitä tulee turvallistettu ongelma. EU:lla ei turvallisuusyhteisönä ole vielä tänä aikana mahdollisuutta vaikuttaa suoraan jäsenvaltioidensa päätöksentekokykyyn sotilaallisessa toiminnassa. Tässä vaiheessa tulee selkeästi esille valtion ja turvallisuusyhteisön ero turvallisuuspoliittisina toimijoina. Yhdysvallat vastaa terrorismiin nopeasti ja äärimmäisellä sotilaallisella voimalla. EU ei kykene mobilisoimaan sotilaallista voimaa yksipuolisella päätöksellä vaan sen täytyy ottaa huomioon jäsenvaltioidensa kansalliset säädökset ja päätöksentekomenetelmät. EU painottaa kansainvälistä yhteistoimintaa oikeus-, poliisi- ja rajanvalvontaviranomaisten kanssa tehokkaimpina terrorismin vastaisena toimintana. EU:ssa havaitaan, että terrorismi ei ole pelkästään ulkoinen, muualta tuleva uhka, vaan Euroopassa on olemassa myös kotikutoista terrorismia. Uskonnollislähtöinen nähdään Yhdysvalloissa ja EU:ssa suurimman uhan aiheuttavana terrorismin lajina. Terrorismin vastaisella sodalla voidaan nähdä olevan suuret globaalit vaikutukset ihmisten perusoikeuksiin ja kansalaisten vapauteen. Tiedustelu- ja valvontakoneiston toimintavapauksia nostetaan huomattavasti ja tämä heijastuu esimerkiksi internetin käytön valvontaan.

Vuosina 2004–2009 Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuuspoliittiset linjaukset terrorismin aiheuttaman uhan suhteen yhdenmukaistuvat. Yhdysvallat jatkavat edelleen terrorismin vastaista sotaa ja Madridissa ja Lontoossa tehdyt terrori-iskut vaikuttavat siihen, että terrorismin uhka militarisoidaan myös EU:n tasolla. EU valmistautuu käyttämään tarvittaessa sotilaallista voimaa tukeakseen jäsenvaltiota joka joutuu terroristi-iskun kohteeksi. Suurimmat erot löytyvät nyt terrorismin vastaisen toiminnan päälinjoista. Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan sotilaallisen voiman käyttö on edelleen ratkaisevassa roolissa terrorismin vastaisessa toiminnassa, vaikka toiminnassa alkaa näkyä pyrkimyksiä myös kansainväliseen yhteistyöhön varsinkin demokratisoitumisen kautta tapahtuvassa toiminnassa. Yhteisvastuulausekkeen laillistamisesta huolimatta EU:ssa kehitetään terrorismin vastaisen toiminnan neljä päälinjaa, joissa tavoitteena on toimia ihmisoikeuksia kunnioittaen. Kotikutoisen terrorismin uhka nousee Euroopassa selkeästi esille. EU:n rooli kansainväliseen turvallisuuteen vaikuttavana tekijänä nousee huomattavasti.

Vuosien 2009–2012 aikana Yhdysvaltojen ja EU:n strategiat ovat lähes identtisiä. Terrorismin aiheuttaman uhan vaikuttavuus on laskenut ja se voidaan katsoa turvallistetuksi. Yhdysvallat ei ole enää sodassa terrorismia vastaan, vaan viholliseksi nähdään al-Qaeda ja sitä tukevat ta-

hot. Molemmat näkevät joukkotuhoaseiden ja terrorismin yhdistelmän vakavana uhkana ja vaikka sotilaallisen voiman käyttö ei poistu kokonaisuudessaan keinovalikoimasta, niin sen merkittävyys laskee. Terrorismin vastaisessa toiminnassa palataan kansainvälisen yhteistyön ja demokraattisten arvojen juurille. Molemmat tunnistavat tarpeen kansainvälisen yhteistyön lisäämiseksi ja transatlanttinen yhteistyö nähdään yhtenä merkittävimmistä keinoista estää terrorismin uhan nousu tulevaisuudessa. Kaikissa tänä aikana laadituissa strategioissa käy ilmi, että terrorismin vastaisen toiminnan tulee pohjautua ihmisoikeuksille ja demokraattisille arvoille. Terrorismin kehitys uhkamallina vuosina 1991–2012 on esitetty liitteessä 5.

5.2 Tutkimuksen yhteenveto

Tutkimuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli perehtyä terrorismiin osana länsimaisia uhkamalleja. Tutkimusasetelman laajuudesta johtuen käsittely rajattiin käsittelemään Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuusstrategioissa esiintyvää terrorismin uhkamallia ja sen muutosta kylmän sodan jälkeen. Aineistoon perehtymällä pyrittiin kuvaamaan terrorismin aiheuttaman uhan muutos ja sen vaikutukset ja muodostamaan kuva, miten Yhdysvallat ja EU erilaisina turvallisuuspolitiikan toimijoina suhtautuvat terrorismiin.

Tutkimusta ohjaavaksi tutkimusongelmaksi asetettiin kysymys: miten terrorismin uhkamalli on muuttunut Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuusstrategisissa asiakirjoissa turvallistamisteorian mukaan tarkasteltuna kylmän sodan päättymisen jälkeen? Tutkimuskysymystä tuettiin seuraavilla alakysymyksillä:

1. Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategioiden merkittävimmät samankaltaisuudet ja erot verrattaessa terrorismia uhkamallina?
2. Mitkä ovat Yhdysvaltojen ja EU:n strategiset painopisteet terrorismin vastaisessa toiminnassa?

Varsinaiseen tutkimusongelmaan sekä ensimmäiseen alakysymykseen vastataan luvuissa 3 ja 4 sekä liitteissä 2,3 ja 4. Lukujen päätteeksi esitetään johtopäätökset, joissa tehdään kokonaisarviointi terrorismin muodostaman uhkamallin turvallistamisesta. Toiseen alakysymykseen vastataan luvussa 5. Tutkimus on katsaus Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin turvallisuusstrategisiin asiakirjoihin. Tutkimus luo perustietoa samaan aihepiiriin perehtyvälle henkilölle, sekä luo pohjan aineiston haulle ja mahdolliselle jatkotutkimukselle.

Tutkimus perustuu poliittisessa ohjauksessa laadittuihin asiakirjoihin. Tutkittaessa asiakirjoja tuli esille eräs mielenkiintoinen seikka: poliittiset asiakirjat ovat myös poliittinen julistus. Nii-

den tarkoitus on luoda politiikkaa laatijan omista lähtökohdista ja oikeuttaa oman toiminnan toteuttamista. Poliittisissa asiakirjoissa ei todennäköisesti esitetä absoluuttista totuutta, sillä se voi olla jopa laatijan etujen vastaista. Näin ollen kriittinen suhtautuminen aineistoon tulee säilyttää, vaikka kysymyksessä ovat viralliset asiakirjat. Tässä vaiheessa on huomioitavaa, että varsinkin Yhdysvaltojen osalta tutkimuksen laajuus ei mahdollistanut kaikkien, terrorismin torjuntaan vaikuttavien asiakirjojen huomioimista. Tutkimuksessa ei käsitelty seuraavia merkittäviä strategisia asiakirjoja, joiden huomioiminen mahdollisessa jatkotutkimuksessa saattaa tuoda lisäarvoa:

- Yhdysvaltain puolustuselonteko (Quadrennial Defence Review)
- Yhdysvaltain kansallinen puolustusstrategia (National Defence Strategy)
- Yhdysvaltain kansallinen sotilasstrategia (National Military Strategy)
- Yhdysvaltainen kotimaan turvallisuusstrategia (National Strategy for Homeland Security)

Euroopan unionin osalta ei ole perehdytty terrorismin vastaista toimintaa tukevaa laajaan lainsäädännölliseen työhön eikä Europolin vuosittain julkaisemiin TE-SAT- raportteihin.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetty Kööpenhaminan koulukunnan laajennettu turvallistamisteoria, jota on tarkennettu Jyri Raitasalon ja Joonas Sipilän näkemyksellä militarisoimisesta, tuki aineiston analysointia sekä johtopäätösten tekoa hyvin. Strategisten asiakirjojen tutkiminen kronologisessa sekä vaikutustasollisessa järjestyksessä mahdollisti kokonaiskuvan muodostumista siitä, miten terrorismi on vaikuttanut ja muuttunut uhkamallina Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuuspolitiikassa kylmän sodan jälkeen.

Tutkimuksen aikana heräsi monta mahdollisuutta ja näkökulmaa, joista terrorismia voitaisiin tutkia uhkamallina. Mahdollisuutena olisi tutkia terrorismia kokonaisuutena, jossa keskityttäisiin terrorismin syntyyn ja radikalisoitumiseen johtaviin syihin. Pääosassa lähteitä on keskitetty terrorismin muodostamaan sotilaalliseen uhkaan, mutta sen perimmäiset syntyvät ovat usein jääneet mainitsematta. Terrorismin uhkaa ja terrorismin vastaista toimintaa voisi tutkia erilaisten vaihtoehtojen näkökulmasta. Terrorismin vastaiseen toimintaan ja sen lopettamiseen liittyen on laadittu useita vaihtoehtoja. Olisi mielenkiintoista verrata eri toimijoiden tapoja tässä valossa. Edelleen olisi mielenkiintoista tutkia virallisiin raportteihin nojatuen sitä, miten esimerkiksi Yhdysvallat ja Euroopan unioni ovat arvioineet oman onnistumisensa terrorismin uhan pienentämisessä ja miten paljon resursseja toiminta on kokonaisuudessaan vienyt.

Tutkittava aihe osoittautui todella mielenkiintoiseksi ja laajaksi kokonaisuudeksi. Laajan aiheesta tekivät aikaperspektiivi, uhkamallin käsite ja siihen kiinteästi liittyvän turvallisuuden käsitteen laaja- alaisuus sekä kansainvälinen ympäristö. Mielenkiintoista oli havaita miten terrorismi yksittäisenä uhkana on vaikuttanut selkeästi globaaliin turvallisuusajatteluun. Terrorismi esitetään läntisissä turvallisuusstrategioissa kasvottomana vihollisena ja uhkana, joka on niin paha, että sen torjumiseen voidaan käyttää kaikkia, jopa ei- demokraattisia keinoja.

LÄHTEET

1. JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Precht, T. 2007. Home grown terrorism and Islamist radicalization in Europe. From conversion to terrorism. An assessment of the factors influencing violent Islamist extremism and suggestions for counter radicalization measures. Danish Ministry of Justice. Saatavissa: http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors_2_.pdf. Viitattu 27.12.2012

Silber, M. D. & Bhatt, A. 2007. Radicalisation in the West. The Homegrown Threat. NYPD Intelligence Division. Saatavissa: http://www.nypdshield.org/public/SiteFiles/documents/NYPD_Report-Radicalization_in_the_West.pdf. Viitattu 27.12.2012

Snider, D. M. 1995. The National Security Strategy: Documenting Strategic Vision. National Security Strategy Archive. Saatavissa: <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2012/05/Snider.pdf>. Viitattu 2.1.2013

2. KIRJALLISUUS JA MUUT JULKAISTUT LÄHTEET

Buzan, B. 1991. People, States & Fear – An agenda for international security studies in the post- cold war era (2. edition). Worcester: Billing and Sons Ltd.

Buzan, B., Waever, O. & Wilde, J. 1998. Security: A New Framework For Analysis. London: Lynne Rienner.

Council of Europe. 1977. European Convention on the Suppression of Terrorism. Strasbourg: Council of Europe.

Eloranta, E. 2010. Terrorismin rooli eurooppalaisen turvallisuusyhteistyön ja –ajattelun edistäjänä. Teoksessa: Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden Eurooppa. Nuotio, K. & Malkki, L. (toim.) Helsinki: Yliopistopaino, s. 195–205

Euroopan unioni. 1992. Sopimus Euroopan unionista – Maastrichtin sopimus. Maastricht: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 1997. Amsterdamin sopimus. Amsterdam: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2000. Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille: tulos-
taulu vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteutumisen seuraamiseksi
Euroopan unionissa. KOM (2000) 167 lopullinen. Bryssel: Euroopan yhteisöjen komissio.

Euroopan unioni. 2001. Nizzan sopimus. Nizza: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2002. Neuvoston puitepäätös terrorismin torjumisesta. 2002/475/YOS.
Bryssel: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2003. Euroopan unionin turvallisuusstrategia - Turvallisempi Eurooppa oi-
keudenmukaisemmassa maailmassa. Bryssel: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2005. Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia. Bryssel: Euroopan
unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2005. Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille. Haagin
ohjelma: kymmenen painopistettä seuraavaksi viideksi vuodeksi. Kumppanuus Euroopan va-
pauuden, turvallisuuden ja oikeuden alalla. KOM(2005) 184 lopullinen. Bryssel: Euroopan yh-
teisöjen komissio.

Euroopan unioni. 2007. Lissabonin sopimus. Lissabon: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2008. Neuvoston puitepäätös 2008/919/YOS. Bryssel: Euroopan unionin
neuvosto.

Euroopan unioni. 2008. Selvitys Euroopan unionin turvallisuusstrategian täytäntöönpanosta –
turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa. S407/08. Bryssel: Euroopan unionin
neuvosto.

Euroopan unioni. 2010. Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden strategia – kohti eurooppa-
laista turvallisuusmallia. Bryssel: Euroopan unionin neuvosto.

Euroopan unioni. 2010. Eurooppa-neuvosto Tukholman ohjelma – avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten. 2010/C 115/01. Bryssel: Euroopan unionin neuvosto.

Kenttäohjesääntö yleinen osa. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet 2007. Pääesikunta/Suunnitteluosasto. Ohjesääntönumero 202. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laitinen, K. 1999. Turvallisuuden todellisuus ja problematiikka. Tampere: Cityoffset Oy.

Laitinen, K. & Lumio, M. 2009. Terroristin synty ja terrorismin torjunta – näkökulmia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Lounekari, M. 2007. Italian punainen terrorismi. Teoksessa: Anarkismi, avantgarde, terrorismi. Muutamia strategioita järjestyksen sotkemiseksi. Härmänmaa, M. & Mattila, M. (toim.) Helsinki: Gaudeamus, s.235–281.

Malkki, L. 2010. Hiipuuko terrorismi EU:n eväin? Huomioita Euroopan unionin terrorismin vastaisen toiminnan vastaisen toiminnan periaatteista. Teoksessa: Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden Eurooppa. Nuotio, K. & Malkki, L. (toim.) Helsinki: Yliopistopaino, s.177–191

Office of Homeland Security 2002. National Strategy for Homeland Security. Washington: White House.

Office of the Press Secretary 2003. National Strategy for Combating Terrorism. Washington: White House.

Puistola, J-A. & Herrala, J. 2006. Terrorismi Euroopassa – Terrorismi äärimmäisenä poliittisen, taloudellisen ja kulttuurillisen turhautumisen ilmentymänä. Juva: WS Bookwell Oy.

Puistola, J-A. 2007. Terrorismi. Teoksessa: Uudet uhkat? Kerttunen, M. (toim.) Helsinki: Edit Prima Oy, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, Tutkimusselosteita N:o 37, s. 67–86

Raitasalo, J. & Sipilä, J. 2007. Mikä Suomea uhkaa? Laaja turvallisuuskäsitys ja uhkakuvapolitiikka näkemyksinä Suomen turvallisuuspolitiikkaan. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, työpapereita N:o 23.

Sirén, T. 2003. Strategian laitokselle tehtävien tutkimusten rakenteellisia perusteita. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, työpapereita N:o 17.

Terry, T., Croft, S., Lucy, J. & Morgan, P. M. 1999. Security Studies Today. Cornwall: MPG Digital Solutions.

TE-SAT. 2008. EU Terrorism situation and trend report 2008. European Police Office, Europol.

The White House 1991. National Security Strategy of the United States. Washington: White House.

The White House 1993. National Security Strategy of the United States. Washington: White House.

The White House 1994. A National Security Strategy of Engagement and Enlargement. Washington: White House.

The White House 1995. A National Security Strategy of Engagement and Enlargement. Washington: White House.

The White House 1996. A National Security Strategy of Engagement and Enlargement. Washington: White House.

The White House 1997. A National Security Strategy for a New Century. Washington: White House.

The White House 1998. A National Security Strategy for a New Century. Washington: White House.

The White House 1999. A National Security Strategy for a New Century. Washington: White House.

The White House 2000. A National Security Strategy for a Global Age. Washington: White House.

The White House 2002. The National Security Strategy of the United States of America. Washington: White House.

The White House 2006. National Strategy for Combating Terrorism. Washington: White House.

The White House 2006. The National Security Strategy of the United States of America. Washington: White House.

The White House 2010. National Security Strategy. Washington: White House.

The White House 2011. National Strategy for Combating Terrorism. Washington: White House.

Tunander, O. 2007. War on Terror and the Pax Americana. Teoksessa: 9/11 and American Empire: Intellectuals Speaks Out, Volume 1. Griffin, D. R. & Scott, P. D. (toim.) Northampton, Mass: Olive Branch Press, s. 149–168.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

3. OPINNÄYTTEET JA ARTIKKELIT

Höysniemi, M. 2004. Euroopan unionin terrorismin vastainen toiminta ja sen normatiivinen turvallisuusperusta. Tampereen yliopisto. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Pro gradu.

Kurvinen, J. 2011. Euroopan unionin turvallisuus – raja turvallisuutena vai turvallisuus rajana? Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos. Diplomi- työ.

Miller, G. D. 2007. Confronting Terrorisms: Group Motivation and Successful State Policies. Terrorism and Political Violence. 3/2007, s. 331-350

Sillanpää, S. 2013. Sota al-Qaeda vastaan kiihtyy. Yhdysvallat on tappanut lennokki-iskuilla Jemenissä kymmeniä ihmisiä viime viikkoina, Helsingin Sanomat 29.1.2013, Ulkomaat s.B1-B2

Sulkava, V. 2010. Yhdysvaltojen Homeland Security-Strategia. Teknillinen korkeakoulu. 10. Turvallisuusjohdon koulutusohjelma. Tutkielma. Saatavilla: <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/100/urn100171.pdf?sequence=1>, viitattu 2.1.2013.

4. MUUT LÄHTEET

International terrorism and security research. Saatavilla: <http://www.terrorism-research.com/>. Viitattu 8.11.2012.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Suomen ulkoministeriön internetsivut. Saatavilla: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=32288&contentlan=1&culture=fi-FI>. Viitattu 8.11.2012.

US Department of Defence. QDR 101: What Should You Know. Yhdysvaltojen Puolustusministeriön internetsivut. Saatavilla: http://www.defense.gov/qdr/QDR_101_FACT_SHEET_January_2010.pdf. Viitattu 2.1.2013

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010. Suomen Puolustusministeriön internetsivut. Saatavilla: <http://www.yhteiskunnanturvallisuus.fi/>. Viitattu 8.11.2012.

LIITELUETTELO

- LIITE 1. Merkittävimmät terroristi-iskut Yhdysvaltoja tai sen kansalaisia ja Euroopan unionin jäsenvaltioita tai niiden kansalaisia vastaan vuosina 1991–2012
- LIITE 2. Terrorismin vastaisen toiminnan päälinjat vuosina 2003–2011 julkaistujen terrorismin vastaisten toimintastrategioiden mukaisesti
- LIITE 3. Euroopan unionin terrorismin vastainen toimintastrategia
- LIITE 4. Euroopan unionin sisäisen turvallisuusstrategian toimintamallit terrorismin vastaisessa toiminnassa
- LIITE 5. Terrorismin muutos Yhdysvaltojen ja EU:n turvallisuusstrategioihin vaikuttavana uhkamallina vuosina 1991–2012

**MERKITTÄVIMMÄT TERRORISTI-ISKUT YHDYSVALTOJA TAI SEN KANSALAISIA JA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIO-
TA JA NIIDEN KANSALAISIA VASTAAN VUOSINA 1991–2012**

Kohde	Tapahtuma	Terrorismin muoto	Aika	Uhriluku
Vic, Espanja	Autopommin räjäyttäminen poliisirakennuksen edessä	Nationalistis- separatistinen	1991	9 kuollutta ja 44 haavoittunutta
New York, Yhdysvallat	Omatekoisen pommin räjäyttäminen World Trade Centerin pysäköintitilassa	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	1993	6 kuollutta ja 1042 haavoittunutta
Oklahoma City, Yhdysvallat	Omatekoisen pommin räjäyttäminen hallintorakennuksen edessä	Poliittinen (ääri- oikeistolainen)	1995	168 koulutta ja yli 680 haavoittunutta
Ranska	Useamman pommi- iskun sarja, jotka suoritettiin Pariisilaisella metroasemalla, Pariisissa sijaitsevan Voitonkaaren alueella, sekä Lyonissa sijaitsevan juutalaisen koulun edustalla. Pommeja oli asennettu myös rautatien läheisyyteen Lyonissa, mutta se löydettiin ennen räjähtämistä ja autopommi pariisilaisen aukean lähellä ei toiminut oikealla tavalla,	Uskonnollinen (monikansallinen)	1995	8 kuollutta ja 115 haavoittunutta
Khobar, Saudi- Arabia, Yhdysvaltojen ilmavoimien majoitusrakennus	Räjähteillä lastatun kuorma- auton räjäyttäminen asuinrakennuksen edessä	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	1995	19 kuollutta, 372 haavoittunutta
Jemen	Kahdentoista iso- britannialaisen, kahden yhdysvaltalaisen ja kahden australialaisen turistin kidnappaus	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	1998	4 kuollutta turistia
Omagh, Pohjois- Irlanti	Autopommi torialueen lähetyvillä	Nationalistis- separatistinen	1998	29 kuollutta ja yli 300 haavoittunutta
Yhdysvaltojen suurlähetystöt Das es Salaamis- sa, Tansaniassa sekä Nairobissa Keniassa	Itsemurhaiskut räjähteillä lastatuilla kuorma- autoilla lähety- töjä vastaan	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	1998	223 kuollutta ja yli 4000 haavoit- tunutta. Iskuissa kuoli 12 yhdys- valtojen kansalaista.
USS Cole, Yhdysvalto-	Itsemurhaisku ajamalla räjähteillä lastattu vene aluksen kyl-	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2000	17 kuollutta ja 39 haavoittunutta

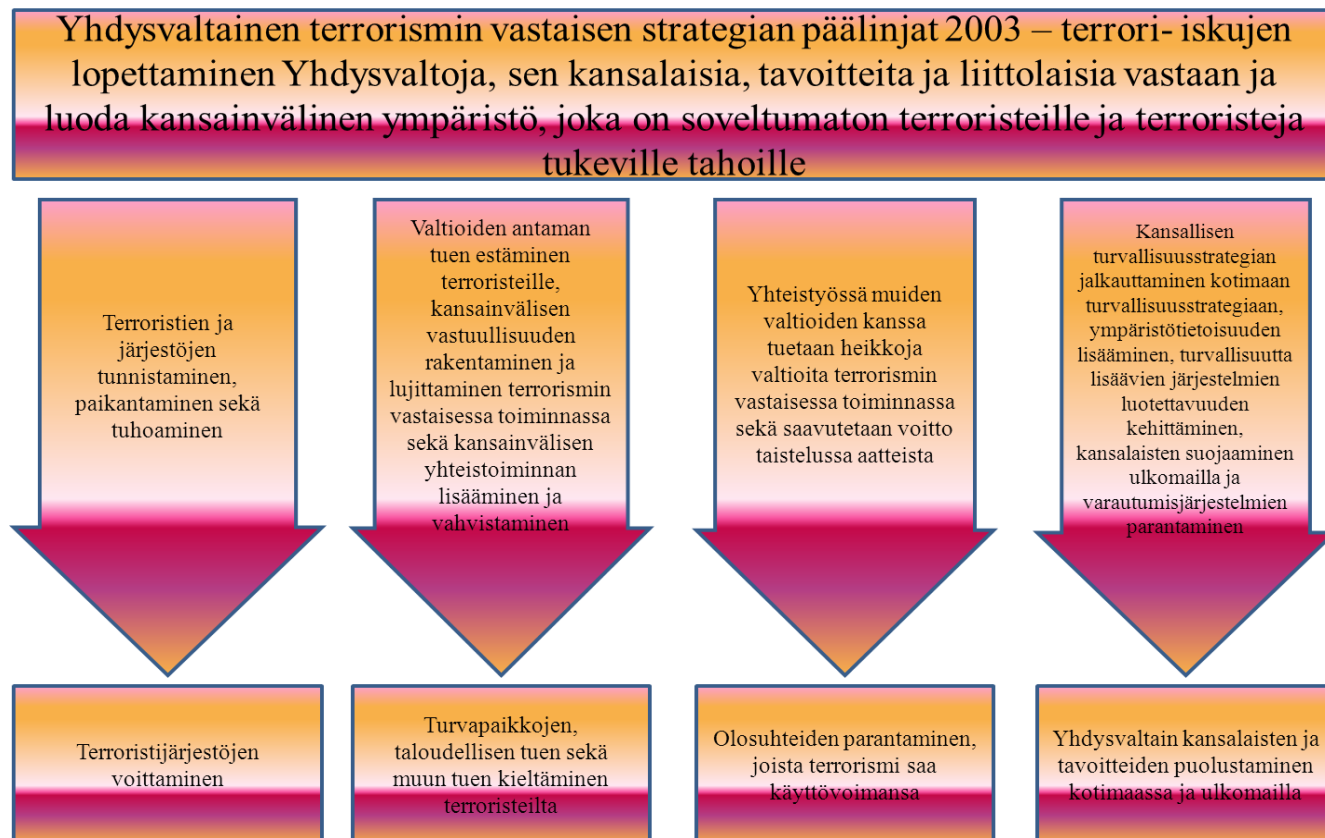
jen laivaston alus, Jemen	keen.			
Yhdysvallat	Neljän lentokoneen kaappaaminen, joista kaksi iskeytyi World Trade Centeriin, yksi Pentagoniin ja yksi tippui pellolle Pennsylvaniassa	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2001	2996 kuollutta ja yli 6000 haavoittunutta
Yhdysvaltojen konsulaatti Pakistanissa	Itsemurhaisku räjäyttämällä omatekoinen autopommi konsulaatin edessä	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2002	12 kuollutta ja 51 haavoittunutta. Kaikki uhrit olivat paikallisia.
Madrid, Espanja	Louhintäräjähdyksineillä tehty pommi- isku Madridin sisäisessä junaverkossa.	Kotikutoinen (ääri- islamilainen)	2004	191 kuollutta ja yli 1800 haavoittunutta
Lontoo, Iso- Britannia	Itsemurhaiskut räjäyttämällä kolme omatekoista pommia Lontoon metrossa ja yksi yleisessä bussissa.	Kotikutoinen (ääri- islamilainen)	2005	56 kuollutta ja noin 700 haavoittunutta
Jemen	Itsemurhaisku räjäyttämällä auto espanjalaisia turisteja kuljettaneen auton lähistöllä.	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2007	10 kuollutta ja 12 haavoittunutta
Iran ja Afganistan	Useita iskuja Yhdysvaltain sotilaita kohtaan Irakissa sekä Afganistanissa	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2008	96 ja yli 350 haavoittunutta
Texas, Yhdysvallat	Ammuskelu yhdysvaltalaisessa sotilastukikohdassa, Fort Hoodissa	Kotikutoinen (ääri- islamilainen)	2009	13 kuollutta ja 29 haavoittunutta
Iran ja Afganistan	Useita iskuja Yhdysvaltain kansalaisia kohtaan Irakissa sekä Afganistanissa	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2009	20 kuollutta
Oslo ja Utøyan saari, Norja	Vaikka Norja ei ole EU- maa, käsitellään isku tässä. Isku oli kaksiosainen, jossa räjäytettiin kaksi pommia lähellä hallintorakennusta Oslossa, jonka lisäksi Utøyan saarella surmattiin ihmisiä ampumalla.	Kotikutoinen (ääri- oikeistolainen)	2011	77 kuollutta ja 96 haavoittunutta
Libya, Benghazi	Raketti- isku Yhdysvaltojen suurlähetystöä vastaan	Uskonnollinen (ääri- islamilainen)	2012	4 kuollutta

Lähde: Internet. Saatavilla: <http://www.infoplease.com/ipa/A0001454.html>

ja

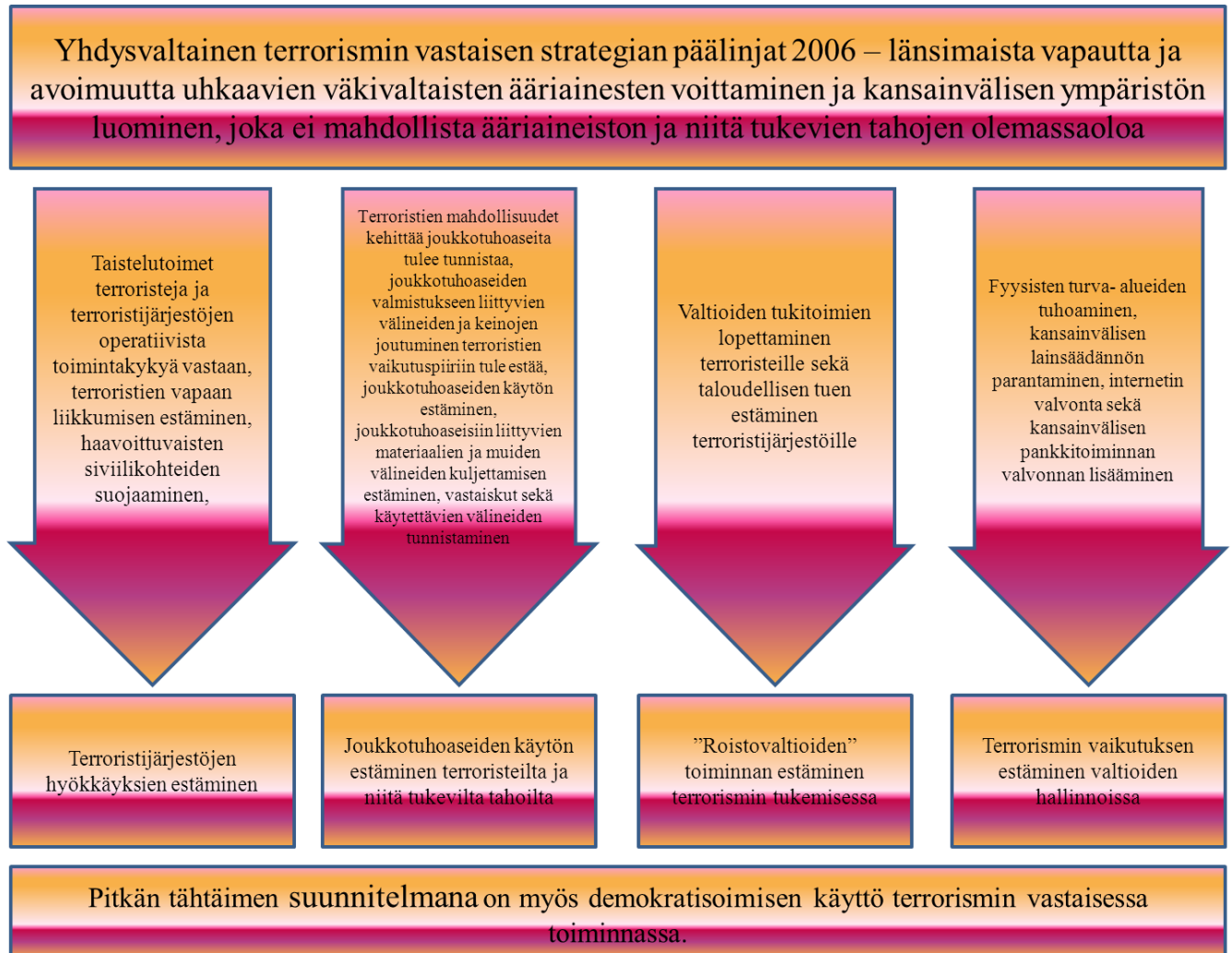
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_battles_and_other_violent_events_by_death_toll#Terrorist_attacks

**TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINNAN PÄÄLINJAT VUONNA 2003 JULKAISTUN
YHDYSVALTOJEN TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINTASTRATEGIAN MUKAAN**

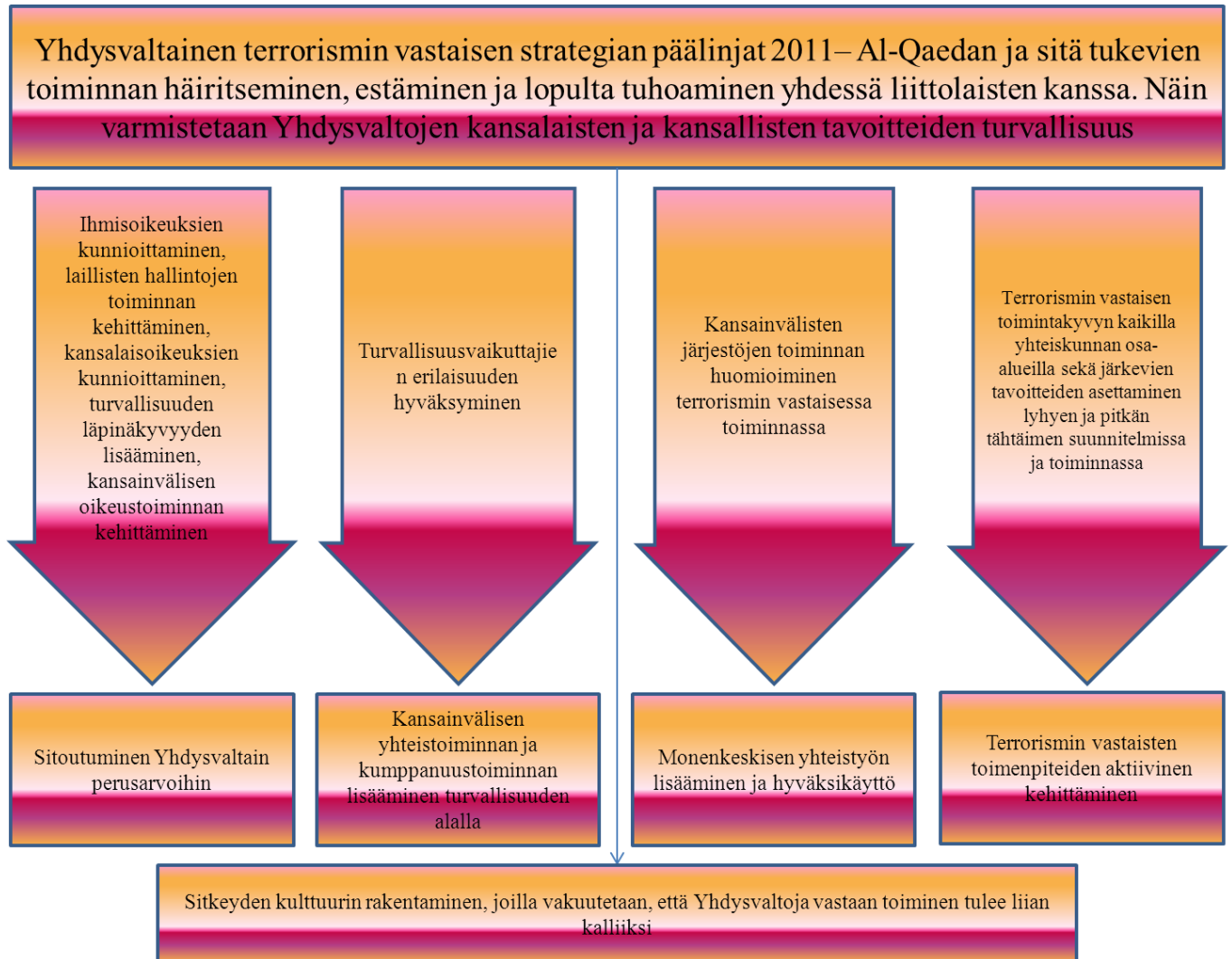
Lähde: National Strategy for Combating Terrorism 2003. Saatavilla [www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/Counter Terrorism Strategy.pdf](http://www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/Counter_Terrorism_Strategy.pdf), viitattu 4.1.2013

TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINNAN PÄÄLINJAT VUONNA 2006 JULKAISTUN YHDYSVALTOJEN TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINTASTRATEGIAN MUKAAN

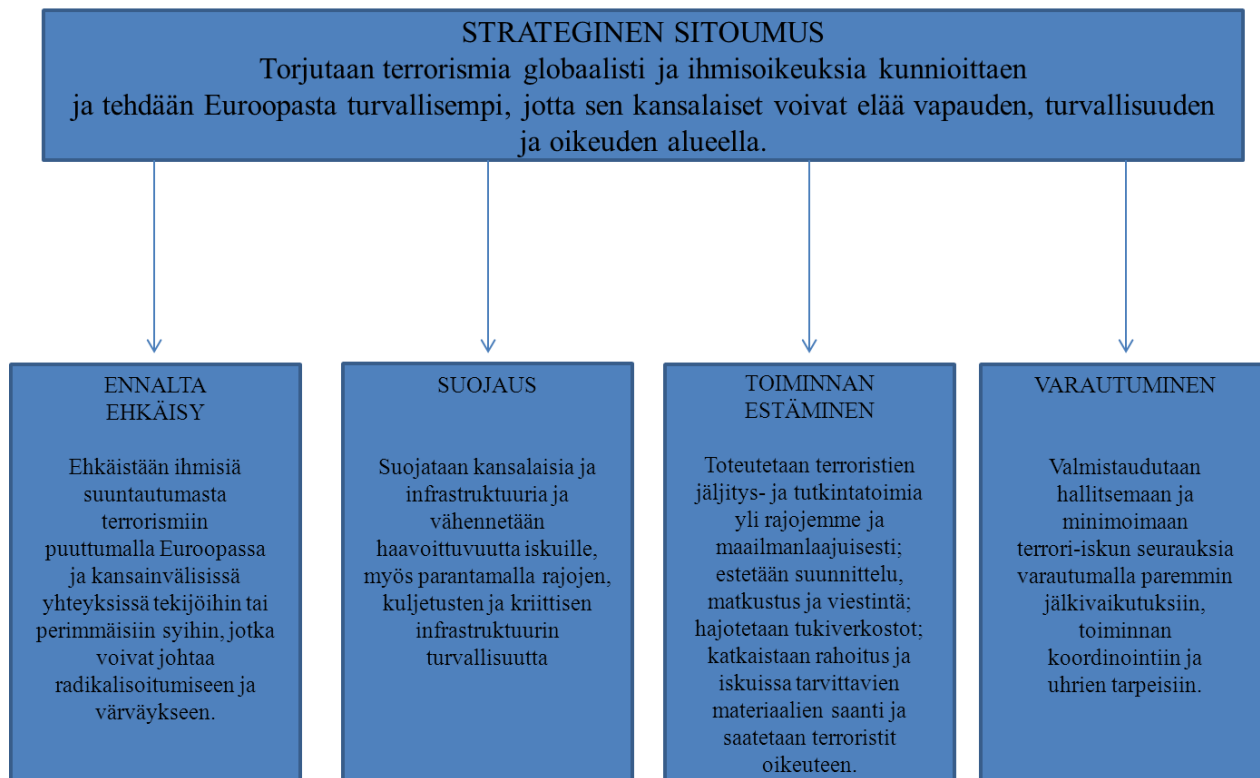
Lähde: National Strategy for Combating Terrorism 2006. Saatavilla www.georgebush-whitehouse.archives.gov/nsc/nsct/2006/, viitattu 7.1.2013

TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINNAN PÄÄLINJAT VUONNA 2011 JULKAISTUN YHDYSVALTOJEN TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINTASTRATEGIAN MUKAAN

Lähde: National Strategy for Combating Terrorism 2011. Saatavilla www.whitehouse.gov/sites/default/files/counterterrorism_strategy.pdf, viitattu 7.1.2013

EUROOPAN UNIONIN TERRORISMIN VASTAISEN STRATEGIAN NELJÄ TOIMINTA-ALAA

Lähde: Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia 2005. Saatavilla: <http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/05/st14/st14469-re04.fi05.pdf>, viitattu 9.1.2013

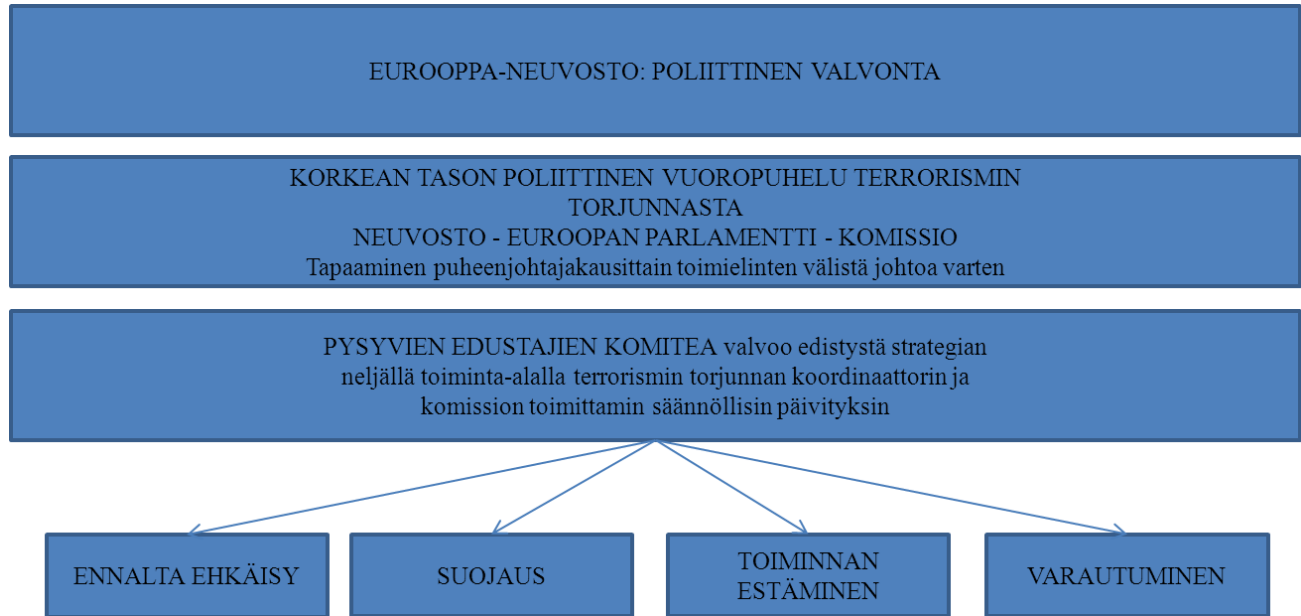
EUROOPAN UNIONIN TERRORISMIN VASTAISEN STRATEGIAN NÄKEMYS EUROOPAN UNIONIN TUOMASTA LISÄARVOSTA JÄSENVALTIOILLE

Lähde: Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia 2005. Saatavilla:

<http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/05/st14/st14469-re04.fi05.pdf>, viitattu 9.1.2013

EUROOPAN UNIONIN TERRORISMIN VASTAISEN STRATEGIAN TOTEUTUMISEN VALVONTA

Lähde: Euroopan unionin terrorismin vastainen strategia 2005. Saatavilla: <http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/05/st14/st14469-re04.fi05.pdf>, viitattu 9.1.2013

EUROOPAN UNIONIN SISÄISEN TURVALLISUUSSTRATEGIAN TOIMINTAMALLIT TERRORISMIN VASTAISESSA TOIMINNASSA

Euroopan unionin vaikuttavuus ja sen kasvattaminen terrorismin vastaisessa toiminnassa			
Nykyiset toimenpiteet		Kehitys	
Tulevien tilanteiden ja skenaarioiden analysoiminen ja uhkien ennakointi. Europol ja muut EU:n virastot tuottavat säännöllisiä uhkarvioita	Tehokkuus kentällä: virastojen, toimielinten ja elinten työ. EU on perustanut joukon erityisiä virastoja, joita ovat esimerkiksi Europol , jonka päätehtävänä on kerätä ja vaihtaa tietoja ja helpottaa lainvalvontaviranomaisten yhteistyötä niiden torjuessa järjestäytyneitä rikollisuutta ja terroris mi a , Eurojust , joka pyrkii koordinoimaan oikeusviranomaisia ja tehostamaan niiden toimintaa, sekä Frontex , joka huolehtii operatiivisesta yhteistyöstä ulkorajoilla. EU on myös perustanut terrorismin torjunnan koordinaattorin toimen.	Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvat välineet tietojen jakamista varten ja yhteisten tutkintatoimien ja operaatioiden helpottamiseksi. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvia välineitä ovat esimerkiksi eurooppalainen pidätysmääräys ja omaisuuden jäädyttämismääräys.	Laaja ja kokonaisvaltainen sisäisen turvallisuuden käsite
			Turvallisuus toimien toimivan demokraattisen ja oikeudellisen valvonnan varmistaminen
Riittävät vastatoimet: suunnittelu, ohjelmasuunnittelu ja seurausten käsittely: Terrorismin vastaisten toimien osalta on laadittu strategioita ja erityisiä työsuunnitelmia.			Ennaltaehkäisy ja ennakointi: ennakoiva ja tiedusteluperusteinen toimintatapa
			Kokonaisvaltaisen tietojenvaihtomallin kehittäminen
			Operatiivinen yhteistyö
			Rikosoikeudellinen yhteistyö
			Yhdennetty rajaturvallisuus
			Sitoutuminen innovointiin ja koulutukseen
			Sisäisen turvallisuuden ulkoinen ulottuvuus / yhteistyö kolmansien maiden kanssa
Toimintamme tehokkuuden arviointiin on kehitetyt arviointimekanismit: Tällaisia ovat esimerkiksi terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden alan vertaisarvioinnit, jotka ovat osaltaan parantaneet keskinäistä luottamusta.			Joustava mukautuminen tuleviin haasteisiin

Lähde: Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden strategia 2010. Saatavilla: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313FIC.pdf, viitattu 10.1.2013

TERRORISMIN MUUTOS YHDYSVALTOJEN JA EU:N TURVALLISUUSSTRATEGIOIHIN VAIKUTTAVANA UHKAMALLINA VUOSINA 1991–2012

	1991-1993	1993-2000	2000-2003	2003-2009	2009-2012
Militarisoitu					
Turvallistettu					
Politisoitu					
Ei politisoitu					

Yhdysvallat

EU

